

Dahl. Folketællingerne

1787

Afbyggerhuus paa Præstegaard en nr. 47	Mickel Sørensen Else Jensdatter Søren Pedersen	Madfader Madmoder Tieneste-Karl	63 63 30	begge i 1 ^{te} æ. ugift	Grovsmed	3
--	--	---------------------------------------	----------------	--	----------	---

1801

3. Afbygger ¹ paa Præstegaard en 3 ^{de} . Familie 4 ^{de} Familie ²	Søren Pedersen Maren MortensDatter	Mand Hans Kone	46 22	gibt 1.g ligesaa	Smed Husmandssted	4
	Mikkel Sørensen	Mandens morbroder	76	gibt 1.g	Inderste	
	Else JacobsDatter	Hans Kone	75	ligesaa		

1834

27. <u>Dalen</u>	Søren Pedersen Dahl	80	gift	Fæster paa Præstegaard Mark
	Maren Mortensdatter	56	gift	hans Kone
	Jens Sørensen Dahl	28	ugifte	deres Børn
	Inger Marie Dahl	19		
	Petrine Pedersen ³	7	ugift	Plejebarn og forsørges af Huusfaderen
Christian Mortensen Dalen	40	ugift	Smed	

Maren Mortensdatter er datter af Morten Jensen Strand og Else Jensdatter (se skifte 1806, 31.7. over ungkarl Niels Jensen p.t. Gaaskjær)

¹ ”afbygger: person, der har forpagtet eller fæstet, evt. ejer eller blot driver et fra en større ejendom (f.eks. hovedgård eller bondegård) udskilt brug. Ofte brugt = parcellist” (HfDL)

² se opholdskontrakt læst 3.4.1800

³ sideskift til fol. 286

Arvefæste Skiøde. Læst den 22de Julii 1802¹

Underskrevne Benjamin Fogh Sognepræst for Vandborg Menighed gjør vitterligt at have i Følge allerunderdanigste Ansøgning til Hans Maiestæt af 20de Octobr. 1801, til Arvefæste overladt Beboeren Søren Pedersen Dahl den Andeel af Vandborg Præstegaards Jord Ager og Eng Norden for den saakaldede Vandborg Dahl, han hidindtil derfra har haft i Lejje, indeholdendes 215126¹ Alen Land geometrisk Maal der er ansadt til 1 Td^e 4 Skp^r 2 F^{kar} $\frac{2}{3}$ Alb^m Hartkorn med samme Frihed for Skatter, Tiender, Byrder, med mere som Præstegaardens øvrige Eiendomme imod den Aarlige Afgift til hvert Aars Voldborg Dage prompte til Vandborg SognePræst at betale 20Rd siger Tyve Rigsdaler Danske Courant, og med enhver nye SognePræstes Ansættelse i Vandborg Kald erlægges en Kiendelse af 10Rd siger 10Rd hvilken saavelsom den aarlige Afgift stedse skal hæfte paa bemeldte JordeStykke og Bygning med 1ste Prioritet; Og da Hans Kongelige Maiestæt med allernaadigste Bevilling af 26de Maii 1802 har approberet og stedfæstet fornævnte Eiendoms Overladelse² i Arvefæste, saa skal fornævnte Eiendom af Vandborg Præstegaards Jord, som (?³) af Indhold 215.126¹ Alen ansat i Hartkorn til 1 Td^e 4 Skp^r 2 F^{kar} $\frac{2}{3}$ Alb^m herefter i Arvefæste være Søren Pedersens og Arvingers sande og lovlige Eiendom den de maa afhænde og overdrage til hvem de ville gjøre sig så nyttigt som de bedst ved og kan efter Loven. – Dog at den fornævnte Aarligen Afgift 20Rd saa vel som den bestemte Kiendelse af 10Rd ved enhver nye Præstes Ansættelse i Vandborg bestandig med 1ste prioritets Ret Fæster paa Eiendommene og derpaa værende Bygninger. Til bekræftigelse er dette Arvefæste in Dublo forfattet, af begge Parter egenhændig underskrevne og hvoraf Enhver til sig hændtaget den ene ligelydende med den anden Original til (uryggelig?) Opfyldelse i undertegnede Vidners Overværelse. –

Vandborg Præstegaard den 7de Junii 1802. Benjamin Fogh (LS)

Som Arvefæster underskriver jeg Søren Pedersen (LS)

Som overværende underskriver efter Begjæring til Vitterlighed . A. Varelmann. – E. Schaaning

DVS: Søren Pedersen Dahl får i arvefæste del af præstegårdsjorden, som han hidtil har haft i leje. Det er 1-4-2- $\frac{2}{3}$ htk, eller 215.126¹ Alen. Han skal i årlig afgift betale 20 rd. til præsten, og ved hvert præstekift skal der betales 10 rd. Til gengæld er han fri for skatter, tiende og byrder. Han og hans arvinger kan frit gøre ved jord og bygninger hvad de vil- efter loven.

¹ Kilde: Skøde- panteprotokol for Skodborg-Vandfuld herreder. 1799-1808 (B77B SP-4), fol. 221b-222a)

² sideskift til fol.222a

³ ? i parentes betyder at tydningen er usikker

Panteobligation udstedt til Søren Pedersen Dahl, læst 26.11.1828¹

Panteobligation. Læst 26de November 1828.

Underskrevne Søren Pedersen Dahl boende i Vandborg Sogn, gjør vitterligt rigtig gieldskyldig at være til Postmester Andrup i Lemvig 50^{Rbd} rede Sølv, som han mig laant og medforstrakt haver; (thi?²) forpligter jeg herved mig og Arvinger skadesløs at udbetale disse Halvtredsindstyve Rigsbankdaler rede Sølv til hvilken 11 Junij eller 11 December Termin samme med ¼ Aar forud fra enten af Siderne er opsagt, og imidlertid Capitalen hos mig er indestaaende deraf at svare aarlig Rente 4 pro Cento fra 11 December d.A. at regne, der betales hver 11 Junij i Creditors Bolig, hvor Summen selv i sin Tiid ogsaa bliver at erlægge. Paa det Creditor og Arvinger eller hvem anden som denne Obligation rigtig er eiendes hos mig og Arvinger for Capital, Renter og alle foraarsagede Omkostninger kan være og blive skadesløse Pantsætter jeg herved med 1ste Prioritet:

- a. Mit i Arvefæstehavende Sted med tilhørende Eiendomme af Hartkorn 1 Tdr 4 Skp. 2 Fjk. 1½ Alb. alt saaledes som jeg efter det under 1 Juni 1802 af Pastor Fogh i Vandborg til mig udstædte Arvefæstebrev, som er tinglæst den 22 Juni 1802 sammen er eiendes.
- b. Korn og Græsafgrøder af Eiendommene, hvad enten samme findes paa Marken eller hjembjerget. –
- c. Ald min inden og udendørs Besætning, levende og dødt stort og smaat intet i navnlig Maade undtagen ihvor de end maatte være eller forefindes, og saaledes som det herefter maatte forbedret vorde, med den samme Ret, som vi alt hermed Stykkevis optegnet. –

Hvilket alt saaledes (s?kal) være og forblive Creditors sikkre 1te Prioritets Panter, indtil han som anført i enhver Henseende har erholdet skadesløs Betaling. –

Forøvrigt forpligter jeg mig til at holde Bygningerne i forsvarlig Stand, Jorderne ikke til Upligt³ at bruge og Besætningen ikke at forringe eller afhænde samt Skatter og Renter til rette Tider at svare; thi handler jeg imod noget heraf skal Capitalen være at betragte som lovligt opsagt og forfalden til Udbetaling, ligesom jeg ogsaa i Tilfælde Søgemaal underkaster mig den hurtige Retsforfølgning som Forordningen af 25 Januar d.A. bestemmer; endeligen renoncerer jeg ganske paa en Indløsningsrett, og naar denne Panteforskrivning læses til Tinge og paaskrives paa min Bekostning, uden mig dertil at varsele, hvilket hermed med mit og 2de Vitterlighedsvidners Underskrift stadfæstes. –

Vandborg Sogn den 16de November 1828. –

Søren Pedersen Dahl

med ført Pen

Til Vitterlighed Simon Muusholm. - Christian Mortensen (Foren?)

Læst i Skodborg Vandfuld Herreders Ret den 26de November 1828 og protocolleret Folio 226.-

Overeensstemmende med Skjøde og Panteprotocollen bemærkes at Søren Pedersen Dahl har Arvefæste paa endeel af Vandborg Præstegaards Jord, der i det ham meddeelte Arvefæstebrev er ansat til Hartkorn 1 Td 4 Skp. 2 Fjk ¾ Alb men denne Eiendom med paastaaende Bygning er forhæftet med 1ste Prioritet for aarlig Afgift 20 Rd Sølv til Vandborg Præst tilligemed en Kiendelse af 10 Rd Sølv til hver nye Præst i Kaldet. Efter (indsluttet?) (?) Contract her S.P. forbinder sig til at give Mikkel Sørensen og Hustru Ophold m.m. i deres Livstid.

F.Chr. Schönau

(I margenen:) Udslettet d. 5 Sept. 1838

¹ Skøde- og pantebog for Skodborg-Vandfuld herreder 1827-1831 (B77B-SP8) fol.226b. Haves i fotokopi

² ? i parentes betyder at tydingen er usikker

³ "upligt" ifølge Kalkar: bl.a "skade"

Galtmose. Pengevanskeligheder 1813-34. Udviklingen fra 1809

Galtmose, opr. 5-2-2-0, i 1816: 4-2-0-2. 1844: gl. htk 4-2-0-2, ny 3-1-0-1¾. gl.skat 29-18

- ca. 1811: Ejerskifte (Ole Jensens lån på 600 rd. udslettet).
- 1813: den nye ejer Peder Christian Jensen sælger jordlod, 1-0-1-1, for 100 rbd NV
- 1816: P. Chr. Jensen sælger gården til Peder Mikkelsen Bendgaard for 150 rbd SV og 918 rbd NV
Peder opretter opholdskontrakt (læst 1818) for sine forældre Mikkel Pedersen og Kirsten Pedersdatter. Betingelser oplyses ikke
- 1817: Peder M.B. låner 600 rbd NV
- 1818: Peder låner 268 + 112 rbd NV = 380 rbd NV. Forlig om 217 + 80 rbd NV+ korn
- 1821: betalt 112 rbd NV
- 1822: låner 351 + 230 rbd rS = 581 rbd rS. Betaler 600 rbd NV
- 1823: auktion, ønsket af kreditorerne Chr. Thomsen Snabe og Jens Adam Christiansen Houvinkel. Skylder i alt 639 rbd S (lån på 581 + renter på ca.46 + omkostninger).
Sælges til dem for 595 rbd S. Gården vurderet til 400, tiender til 100, ind- og udbo til 23 rbd S i alt 523 rbd S. Enken Kirsten Pedersdatter kan ikke finde sin opholdskontrakt.
købekontrakt (1825) til Bertel Laursen for 500 rbd S
- 1831 udslettelse (1833) af købekontrakten. NB både Peder og Bertel bor i Galtmose
Peder har betalt sit lån til Thomsen og Jens Adam Houvinkel i alt 480 rbd S
- 1833: Peder sælger gården til Bertel for 400 rbd rS. Opholdskontrakten til faderen slettes
- 1834: Bertel Lauritsen Galtmose

Vilkårene for opholdskontrakten kendes ikke, men en udgift var den da Peder købt gården i 1816 for 150 rbd SV og 918 rbd NV.
Lånte fra 1817 til 1822 og erstatter nogle lån med andre.

Auktion holdt d.2.8. og 11.8. 1823 over gården Galtmose¹

Aar 1823 d. 2. Augusti (² blev der afholdt auktion i Galtmose over gården med jord og besætning, rekvireret af gårdmændene Christen Thomsen i Snabe og Jens Adam Christiansen i Meld Vinkel begge af Hou sogn. Vidner var sognefoged Jens Agger og gårdmand Jens Munksgaard).

(Sagfører Gierulff mødte på rekvirenternes vegne og fremlagde) en Udskrift af den foregaaende Udlægsforretning (og desuden en af plakaterne med annoncering og betingelserne for gårdens salg, hvoraf den ene var) at Gaardens nuværende Beboer Peder Mikkelsen forbeholdes fri Bopæl til førstkommende Mikkelsdag.³

(Auktionen blev derefter afholdt)

Gaardmand Christen Mægbeek mødte og fremlagde et ham fra forrige Eier af Gaarden Galtmose meddeelt Skiøde paa en Rettighed til Tørvesteder hvilke Rettighed han nu ved Gaardens Salg bad sig forbeholdt

Skiødet indføres saalydende fol. (mgf)

Ligeledes meldte sig Gaardmand og Smed David Katkier, som fremlagde en Contract, der hiemler ham samt Matthias (Nielses?⁴) Tørveskiær i den saakaldte (? ndmose), hvilken Contract imidlertid ikke kan indføres da den er bedærvet af Fugt og er for en stor Del ulæselig, -

David Katkier paastod imidlertid sin og Mathias (Nielsens?) Ret ubeskaaret og med Hensyn til at Contracten tildeels er ulæselig foreviste han det til Peder Mikkelsen paa Gaarden udstædte og lovlig tinglæste Skjøde, hvori hans og Mathias (Nielsens?) Rettighed udtrykkelig er taget forbeholden.

Ved (Eftersyn?) af Skiødet befandtes dette at forholde sig rigtig og ligeledes fandtes Christen Laursen Mægbecks Rettighed til Tørveskiær i Hylskiær udtrykkelig reserveret i Skiødet.

Paa Grund af forestaaende, hvorimod Gierulff intet kunde have at erindre, forbeholdt han benævnte Mænds Ret til at bjerge det (Skier?) i de respective Moser saaledes som det foreviste Skiøde udstædt af Peder Christian Jensen til Peder Mikkelsen af 1ste Junii 1816 bestemmer, hvilken Betingelse den eventuelle Kjøber af nærværende Gaard maae underkaste sig og altsaa vil blive at indføre i det (?) i sin Tid (indleverede?) Skøde.

Mikkel Pedersens Enke Kirsten Pedersdatter lod fremlægge Gienpart af en Opholds Kontrakt under 1ste Juni 1816, hvorefter hun er berettiget til Ophold af Gaarden, hvilket hun paastod sig forbeholdt, hvorhos hun tilkiendegav, at hun ikke vidste, hvor Original Kontrakten var bleven af og derfor kunde hun ikke fremvise samme, men imidlertid kan der ingen Tvivl være om at den jo i behørig Tid er bleven tinglæst. Den fremlagte Copie Contract indføres saalydende Fol (mgf).

Da der for den af sidstnævnte Enke fremsatte Paastand ikke findes anden (?) end Gienpart af en mulig eksisterende Opholds Kontrakt, og denne Gienpart dels ikke er underskreve af de forpligtede Vedkommende og dels ej (?) (?ilmedlt) (ved?) Tinglæsnings Paategning, saa maatte Gierulff paa⁵ kraftigste protestere imod at benævnte intetsigende Gienpart skulde kunne være Auktions Rekvirenterne til nogensomhelst (Bræjudial?) i de

¹ kilde: Auktionsprotokol for Skodborg-Vandfuld herreder 1817-1826 (B77B-252) fol.364b-366b.Haves i fotokopi. I *Auktionsforretninger 1823* (B77B-268, sag uden nr., men kommer efter nr.43) findes betingelser og katalog over løsøre. Den er ikke afskrevet.

² tekst i parentes er et resume af teksten

³ sideskift til fol.365a

⁴ (?) betyder at tydningen er usikker

⁵ sideskift til fol.365b

Dokumentoversigt

Kilder:

med opstillingssignaturen i Landsarkivet for Nørrejylland.

Auktionsprotokoller for Skodborg-Vandfuld herreder

1817-1826 (dvs. 21.nov.1817- 7.1.1826). (B77B-252)

1826-1851 (dvs. fra 12.1.1826). (B77B-253)

Auktionsforretninger for Skodborg-Vandfuld herreder (c.katalogerne)

For 1823 (B77B-268)

For 1826 (B77B-271)

Fogedprotokoller for Skodborg-Vandfuld herreder.

1819-1824 (B77B-169)

1824-1828 (B77B-170)

1828-1842 (B77B-171)

Lemvig Byfoged. Dødsanmeldelseslister for by og herred. 1821-1840 (B77-64)

Skifteprotokoller for Skodborg-Vandfuld Herreder.

1824-1828 (B77B-186)

1828-1849 (B77B-187) Kaldes "den mindre" eller "Hjælpeprotokol" (står der på ryggen), dvs. 187 supplerer 188 mv. Der henvises til den fra de ordinære.

1829-1832 (B77B-188)

1832-1837 (B77B-189)

Tingbøger og Skøde-panteprotokoller for Skodborg-Vandfuld Herreder

Tingbøger

1816 – 1822 (dvs. 1.8.1816 til 15.5.1822). (B77B-10)

1822 – 1828 (dvs. 17.5. 1822 – 6.8. 1828). (B 77B-11)

1828 – 1835 (dvs. 13.8. 1828 – 16.12.1835).(B77B-12)

Skøde- og Panteprotokoller

1809-1818 (12.1.1809 – 26.2.1818) (B 77B SP-5)

1818-1821 (26.2.1818 – 10.5.1821). (B77B SP-6)

1821-1827 (10.5.1821 – 14.3.-1827). (B77B SP-7)

1827-1831 (21.3.1827 – 11.5. 1831). (B77B SP-8)

1831- 1833. B77B SP-9. (11.5.1831-18.12.1833)

Tingbøger og Skøde- og pantebøger for Rysensten Birk, Ringkøbing Amt

Tingbøger

1814 – 1819 (dvs. 27.4.1814 – 20.1.1819). (B77C-6)

1819 – 1821 (dvs. 21.1.1819 – 5.12.1821). (B77C-7)

Skøde- og Panteprotokoller

1816-21 (B77C, SP 2)

Ejendomsudviklingen for Galtmose

NB Hvis der står 2 årstal, er det første underskrivningsdatoen, det andet tinglysningsdatoen.

Ejendom, htk	Købsår, køber, pris ved køb el. husbond	Långiver, - tager + eller %	Udslettelse	Vurdering, fæste, brand eller? – Beløb	Skifte efter: Formue + e
Galtmose	4.9.1786 (1787) stormskade: 1/3				
Galtmose	juli 1787 Mads Olufsen, fæstebonde, 50 år	1787 ingen gæld ved skiftet skylder Rys. pr. 1.3.86: 7-0-2 rd pr. 1.5.7.87: 9-1-8 rd + 2 td 4 skp rug (eller byg?)		1787 skifte Ind- og udbo: ca. 21 rd. besætning ca. 52rd.	1787 efter Kirsten Chr. Kielder + 73 rd,-4-1;
Galtmose 5-2-2-0	1788 Mads Olesen. Fæster under Rys.				
Galtmose	1792 Mads Olesen G.	1792 Mads O.G skylder til Rys. indtil 1.5.1790: 51-3-0rd + 12-7td byg			

Fogedprotokol fra Marts 1819 til Maj 1824 (B77B-169)¹

Under: Skodborg Vandfuld Herreder. Fogedprotokoller 1819-1857.

1823

Aar 1823 den 6te Jul² indfandt sig i Gaarden Galtmose (fogdens fuldmægtig med vidnerne Jens Christian Snabe og Thomas Poulsen Snabe) for efter mundtlig Requisition af Forligsfogden Christen Thomsen af Snabe i Hou Sogn og Jens Adam af Houvinkel i samme Sogn, for at æske Betaling af 581 Rbd 3 M rS hvorfor er udstædt Panteobligation samt desuden 22 Rbd 4 M 11 Sk resterende Renter fra forrige Aar, som Gaardmand Peder Mikkelsen i Galtmose skylder Requirenterne efter Forlig af 5 Nov. 1822 eller i mangel af betaling at foretage udlæg derfor.

Requirenten Christen Thomsen med Sønnen Anders Peiter og Jens Adam af Houvinkel mødte og fremlagde det anmeldte Forlig af 5 November 1822 som indføres og lyder saaledes Folio

(?) Peder Mikkelsen af Galtmose (blev affordret den forlangte sum:)

1. Hovedsummen	581 Rbd 3 M 0 sk rS
2. Resterende Renter fra forrige Aar	22 - 4 - 11 - -
3. Renter af disse 2 ^{de} Sommer til sidstafvigte Termin	24 - 1 - 0 - -
4. Denne Forretnings Bekostninger (i alt)	10 - 2 - 0 - -
Tilsammen	638 Rbd 4 M 11 sk -
Tillæg som forlidet beregnet (af stemplet papir) udføres med	3 - 1 - -
I alt	639 Rbd 3 M 12 Sk

Som han tilkiendegav at han aldeles ingen Udveie vidste til at fyldestgøre Requirenterne uden ved at lade dem gjøre Udlæg i hans Gaard og Besætning, hvilket disse for det meste er udpanstet for resterende kongelige Skatter, og i Anledning deraf paastode Requirenterne Udlæg foretaget i Gaard og Besætning til dens Fyldestgørelse:

En bruun Hoppe 12 a 13 Aar vurderet til	8-0-0 rbd
2 Forke og 1 Sæt Hammel(renke?)	0 2-0 -
1 Ploug og i Harve	3-2-0 -
1 Hestehud	1-0-3 -
1 sort Koe	6-2-0 -
1 gl. Vogn med Ansæt	4-0-0 -

Mere Besætning fandtes ikke udvendig, og den ubetydelige Besætning som forefandtes inden døre forlangtes ikke (opskrevet?) men derimod blev paavist:

Gaarden Galtmose i Vandborg Sogn af Hartkorn (4-2-0-2) med Bygninger og Eiendomme samt den paa Marken staaende Afgrøde og Ildebrændsel vurderet til	400-0-0 rbd S
Gaardens Anpart Konge Kirke Korn og Quægtiende taxeret til	100 0-0 - -

Tilsammen 523-3-0 rbd S

¹

Tekst i parentes er mit resume eller mine kommentarer.

? i parentes betyder at tydningen er usikker

² fol.125b

Galtmose. Undersøgt af Benny K Hansen

Sent: Monday, November 30, 2009 6:14 PM

Subject: Vandborg Sogn.

Mit navn er Benny K. Hansen bosiddende 2630 Taastrup på Sjælland.

Jeg forsker i min kones Slægt, og er her stødt på en Estrid Bay der har skrevet en Historie om Gårdene i Vandborg Sogn, i Hardsyssels Årbog 2005; og her iblandt Gården "Galtmose" som i 1816 købes af min kones Forfader Peder Mikkelsen "Bendsgård", Født på Gården Bendsgård i Lomborg Sogn.

Han køber Gården Galtmose i 1816, den kommer på auktion i 1823, og købes af 2 Mænd, som udsteder Købekontrakt til en Bertel Laursen samme år på Gården; men i 1833 udslettes denne Købekontrakt, og samme år udslettes også Peder Mikkelsens Panteoblogation til disse 2 der købte den på Auktion i 1823, og så sælger Peder Mikkelsen Gården til Bertel Laursen,

Og her er det at jeg bliver forvirret! Jeg forstår simpelthen ikke hvad det er der sker her!??? Hvordan kan Peder Mikkelsen pludselig igen komme ind i Billedet som Gårdens Ejer - der sælger Gården til Bertel Laursen.

Kan denne Estrid Bay hjælpe mig med at udrede dette?

Jeg går ud fra at I kender denne Estris Bay.

Med Venlig Hilsen Benny Hansen.

Jeg har allerede en Del om Gården i forbindelse med min kones Forfader Peder Mikkelsen Galtmose; jeg mangler blot at få fat i Auktionsprotokollen fra 1823!

Det der bare forvirrer mig er dette, at Peder Mikkelsen står som Sælger i 1833, efter at han jo har mistet Gården ved denne Auktion i 1823; det kan jeg ikke umiddelbart regne ud - hvordan det kan hænge sammen!

Så det ville være dejligt hvis en udenforstående måske kan give et Bud.

Mvh. Benny Hansen.

Gammelgaard Bjerg. Pengevanskeligheder 1813-34.

Gammelgaard Bjerg = Bjerg, parcel nr. 1 af Gammelgaard,
1-4-3-¾, ny 1-0-1-2½. Gl.skat 10-91

1806	udstykket af Gammelgaard, købt af Jens Gregersen Katkier for 350 rd
1814	skifte efter konen Maren: Formue 370 rbd SV. Aktiver 601 rbd. S, passiver 230 rbd. SV, deraf skat på 20 rbd NV og lån på 379 rbd NV til Ane Margrethe Logberg: 199 rbd SV = 187 rbd NV Kirsten Olesdatter: 50 rbd. SV = 93 rbd NV Jens Nyegaard: 400 rd DC = 66 rbd NV (OBS lånt ved købet af stedet?) Jens Munksgaard 33 rbd NV.. (OBS lånt ved købet af tiender?) Børnenes arv på 200 rbd SV bliver stående i Stedet, og renter betales først når de bliver 18 eller flytter hjemmefra dvs. i 1824, 1825 og 1828 (De er 8, 7 og 4 år).
1816	låner 225 rbd NV i Overform (børnenes arv). Vurdering: bygninger: 300, jorden 400, løsøre 100, i alt 800 rbd NV
1821	skifte efter Jens. Formue 3 rbd S. Aktiver: 335 rbd S, passiver 332 deraf gæld på 303 rbd S, bl.a. lån til David Katkier 100 rbd S med 1 pr. i stedet, Gravers Brændgaard 50 rbd S (3 pr.), børnene Gregers og Maren 120 rbd S (3. pr.) (den ældste Anders Christian er åbenbart død), Jens Munksgaard 33 rbd S (lånt ved købet af tiender?)
1824	enken Johanne Catrine Christensdatter udpantes for skat 2 gange. Stedet på auktion_d.21.12. Tilbudet på 100 rbd S accepteres ikke af formynderen David Katkier (der havde ønsket auktionen), fordi børnenes arv på 120 rbd S så går tabt (stod som 3.pr.). Auktionen holdes i Lille Katkier fordi stormen havde revet taget af, så ingen på gr. af storm og slud kunne opholde sig i ejendommen. Fortsættelsen er ikke fundet.
1828	ejeren David Nielsen Katkier låner 32 rbd S. Ejer også Lille Katkier

dvs.

2 skifter, men pengene bliver stående i ejendommen, og der skal ikke betalesrenter før 1825, altså ingen belastning.

Men skifterne viser en del lån der ikke er tinglyst. Det ene er nok optaget ved køb at stedet i 1805 (på 400 rd.), og det er åbenbart ombyttet med nye inden 1821. Det andet på 33 rd. (eller 33 rbd. S) er nok lånt ved købet af egne tiender (heller ikke tinglyst).

Foruden lånet til Jens Munksgaard og de to børn skyldes i 1821 i alt 150 rbd S
Hovedkreditor David Katkier overtager åbenbart stedet da det ikke kan sælges, så børnenes arv bliver dækket.

Guldberg. Pengevanskeligheder 1813-34.

Guldberg. 1844 matrikel: 3-7-1-0 + parcel af Maagaard købt 1802: 1-1-1-1/2, ny vurdering 3-0-2-3/4 + 0-4-1-2 1/4. Gl. skat 26-66 1/2 + 7-56

1788	Christen Nielsen køber gården, 3-7-1-0
1802	Christen Nielsen køber parcel af Maagaard. I alt nu 5-0-2-1/2 og låner 500 rd.
1810	ejer Christen Pedersen
1814	lånet fra Enkekassen ydet 1802 på 500 rd. omskrives til 500 rbd. SV
1816	Christen Pedersen sælger gården til Mads Sørensen for 750 rbd SV = 1421 rbd NV
1817	Mads Sørensen låner 1000 rbd. NV af Thøger Simonsen. Rykkes for 1411 rbd. NV (egl. 750 rbd.SV) af Christian Pedersen Hvergeltoft i Faberg, skyldes i følge købekontrakten dvs. åbenbart den tidligere ejer. Skifte efter Karen Guldberg (konen?), datteren arver 150 rbd. NV (kvittering 1820). Skiftet er ikke set.
1818	Mads skylder i skat 66 rbd. Auktion, ønsket af Chr. Ped. Hvergeltoft. Buddet på 500 rbd SV + 200 rbd NV accepteres ikke. Chr. Pedersen Hvergeltoft sælger (1819 og 1820) til Peder Andersen Øegaard for 500 rbd SV + (eller?) 440 rbd NV. Chr. P. Hv. rykker Peder A. Øegaard for 120 rbd NV, Øegaard sender modregning på 115 rbd.
1819	Christen Jensen Knakker låner 300 rbd rS
1820	(egl. købekontrakt fra.1819?) Peder Øegaard sælger gård_+ parcellen af Maagaard til Christen Jensen Knakker for 764 rbd S. Christen J.K. låner 500 rbd S af Enkekassen
1822	Christen Jensen betalt 500 rd.= 500 rbd SV (lånet fra 1802)
1824	Christen Jensen skylder skat for 19 + 21 rbd. Betaler
1825	skylder skat for 18 rbd. Betaler
1826	skylder skat for 26 + 9 rbd. Betaler
1827	skylder skat. Betaler. Auktion_ønsket af Enkekassen: Guldberg købes af Peder Andersen Katkier for 64 rbd S, men parcellen fra Maagaard sælges til Vang for 76 rbd. S
1830	Peder låner 100 rbd. S
1831	Peder betaler 100 rbd. S og låner 17 + 160 rbd S = 177 rbd. S
1833	Lånet til enkekassen udslettes i januar. Skifte efter Peder: formue: ÷ 1-3-8 rbd S, aktiver: 688 rbd S, passiver 690 rbd S, deraf gæld på 592: 160 + 400 til sønnen, desuden løs gæld på 32 og skat for 16 rbd. S.

Houdam. Kronologiske oversigter:

Tidstavle

1783	Mads Houdams hustru Kirsten Christensdatter dør
1783-1787	Mads bliver gift med Mette Madsdatter
1787, juli	Mads Christensen, fæstebonde, 65 år gift med Mette Mmadsdatter
1788	Mads Christensen: "henlagt til Fredags Prædiken" : 3-4-2-1½" "Herligheds Hartkorn til Ryssensteens Gods": 0-5-2-1
1791	Anders Madsen Houdam dør, 22 år gammel. Søn af Mads og Kirsten?
1792	Mads Christensen Houdam dør
1792	Jacob Christensen Vestergaard og enkekone Mette Marie Houdam gifter
1792-1800	Mette Marie dør
1800	Enkemand Jacob Christensen og enkekone Karen Pedersdatter Præstholt Vinkel giftes
1801	Husbond Jacob Christensen. Præstegårdsjord (3-4-2-1) + Ryssensteens (0-5-2-1). Jordebog 1801 (nr.18): Houdam 0-5-32-1 td. htk., penge: 0-4-3. Note: Er Annexbonde til Vandborg Præst. Taxation 200 rd.
1801, maj	Søren Christian fødes
1802	Fæstet jord af Føns, 0-5-2-1, værdi pr td. htk 150 rd, I fæste af Præsten Højland er 3-4-2-1½ td htk., ingen skat
1807	Fønss sælger sin parcel til brd. Skønau (0-5-2-1) sammen med andet dvs. der er en samlet pris
1809	N. Skønau sælger sin del (0-5-2-1) til broderen sammen med andet, dvs. der er en samlet pris
1809	fæster Jacob Christensen køber tiender af Houdam (4-2-0-2), 160 rd. (læst 1829):
1810	Jacob Christensen køber jordlodden fra R. (0-5-2-1) for 150 rd. (læst 1816)
1811	skifte efter Jacob Christensen
1812	ny fæster: Mads Nielsen Kokholm, gift med Karen
1813	Vurdering og Mads Nielsen låner 120 rd. med sikkerhed i egen jord og i tiender
1818	offentlig auktion
1829	Mads Nielsen låner 100 rbd. rS med sikkerhed i jordlod og tiender.
1834	gårdmand Mads Nielsen Houdam

Houdam. Folketællingerne

1787

Houdam nr.33	Mads Christensen Mette Madsdatter Birthe Josefsdatter	Madfader Madmoder Tieneste Pige	65 45 12	i 2 ^{det} æ. i 1 ^{te} æ-	Fæstebonde	3
-----------------	---	---------------------------------------	----------------	---	------------	---

1801

2. Mansal Gaarden Houdam 2. Familie	Jacob Christensen Karen PedersDatter Giertrud NielsDatter	Huusbonde Hans Kone Tienestepige	45 40 21	gibt 2.g. ligesaa ugibt	Bonde	3
--	---	--	----------------	-------------------------------	-------	---

1834

55. Houdam	Mads Nielsen Houdam Karen Pedersdatter Sidsel Christensdatter	51 74 34	gift gift ugift	Gaardmand hans Kone Tjenestepige
------------	---	----------------	-----------------------	--

**Kirkensgaard.
Pengevanskeligheder 1813-34.**

Kirkensgaard, 1844-matriklen:gl. htk. 7-0-1-1, ny 4-6-0-½, gl. skat 48-11

1806	Mads Jensen overtager gården. Opholdskontrakt til forældrene (læst 1818)
1807	Mads Jensen køber fæstegården, 1100 rd. Låner 1055 rd af Enkekassen = 1055 rbd SV (omskrevet i 1814)
1818	låner 150 rbd SV af Jens Munksgaard (dat. 1815 med 1. pr. i tiender) Låner 120 rbd NV. af Vinkel og Andrup (dat. 1818). 2. pr. i gården. Rykker og dom for 160 rbd NV, lånt af Ole Seiling.
1819	auktion på gr. af de 160 rbd NV, men udsættes; fortsættelsen er ikke fundet. Skylder Enkekassen 1 års rente af 1055 rbd SV
1822	Skifte efter Mads (ungkarl). Formue ÷ 10 rbd S. aktiver dvs. indbragte ved auktion:1508 rbd S (gården 1055, tiender 200, løsøre 303), passiver: 1519 rbd b S (lån til Enkekassen 1055 + renter, andre lån 305 +renter, skat knap 4 rbd , præstetiende 2 rbd). Lånet på 150 rbd var med 1.pr. i tiender. Auktion krævet af skifteretten. Gård og tiender sælges for 1205 til Christen Jensen Ballebye (eller den mindreårige Mads Jensen Ballebye)
1823	Christen Jensen låner 150 rbd S af Munksgaard (sikkerhed i tiender) og betaler 121 rbd NV, Brandvurdering: 670 rbd mod før 800)
1824	Christen Jensen skylder skat for 28 rbd, betaler. Mads Jensens lån på 150 rbd S udslettes, dvs. den nye ejer har overtaget det
1825	Auktion ønsket af Enkekassen. Skyldte 1055 + renter 64 rbd S. Desuden skat. Vurderes til gården 300, løsøre og besætning: 7 (solgt alt andet, siger Christen), dvs. intet om tiender, som Enkekassen jo ikke havde pant i. Christen har nok beholdt dem, se 1830 (1832) Købes af Peder Christen Nielsen for 155 rbd S. Lånet på 1055 rbd SV til Enkekassen slettes dvs. gået tabt. Låner købssummen af Enkekassen
1827	hans kone arver 418 rbd rS
1828	skylder skat, havde betalt
1830	låner 400 rbd rS, betaler 150 rbd S (sikkerhed i tiender) og køber egne tiender tilbage af Christen Jensen i Liisberg for 150 rbd S. (1832)
1831	betalt 155 rbd S (lånet fra Enkekassen)
1833	låner 200 rbd r S
1834	Gårdmand Peder Christian Nielsen

Munksgaard, Nørre, opr. Vester. Pengevanskeligheder 1813-1834

Munksgaard, Nørre, opr. Vester Munksgaard.

Matriklen 1844: gl. htk. 7-0-0-1½, ny 6-2-3-¼, gl. skat 47-90

1802	Christen Madsen ejer, flyttehjælp til udflytning af gården
1803	Peiter Jensen udlåner 150 rd (læst 1830)
1812	Niels Graversen bortforpagter gården
1815	Niels Graversen udlåner 175 rbd SV (læst 1818)
1816	Forpagtningskontrakten opsiges. Christen Jensen overtager gården efter svigerfaderen Niels G, betaler 1500 rbd NV + opholdskontrakt (værdi 500 rbd NV). Låner de 1500 (=800 rbd SV) af sælgeren. Låner 650 rbd NV af Skou
1817	Christen Jensen udskifter lånet på 650 rbd NV med et nyt på 650 rbd NV. Låner 550 rbd NV for at betale smågæld og forfaldne skatter. Dvs. låner i alt 1200 af Skou
1819	Christen Jensen låner 162 rbd S af Skou
1820	Christen Jensen låner 800 af Enkekassen og 350 + 150 rbd S af Skou (1821) dvs. i alt 1300 rbd S og udbetaler lånet på 1200 rbd NV
1821	Christen Jensen betaler Skou lånet på 162 rbd S. Rykkerforlig med Enkekassen
1822	Christen Jensen udpantes for gæld til Enkekassen (37 + 21 rbd S i renter mv.)
1823	Auktion ønsket af proprietær Nødskou. Gården solgt til Jens Nielsen for 1230 rbd rS (vurderet til 1000) mod at aftægtskontrakten forværres: Niels beholder huset, men mister jordlodden. Besætning sælges for at dække renter til Enkekassen og forfaldne skatter (Indtægt 60 rbd S). Auktionsskøde (dat. 1824, læst 1828) Christen Jensens lån på 350 rbd S til Skou betales. Niels Graversen fået de udlånte 175 rbd SV
1824	Opholdskontrakten mellem Niels Graversen og svigersønnen udslettes (læst 1828) NB har den nye ejer ikke overtaget den med begrænsningerne?
1828	Jens Nielsen erstatter Christen Jensens lån i enkekassen på 800 rbd S og med nyt på 800 rbd S
1830	Christen Jensens lån på 800 rbd S af svigerfaderen udslettes. Hvem har betalt?
1834	gårdmand Jens Nielsen, 45 år

OBS

Øster Skou (½ af parcel nr.1 udstykket af S. Nørgaard), 0-1-2-0, ikke i matriklen

1828	købt af Christen Jensen Dahlgård for 50 rbd (1832)
1834	husmand Christen Jensen Munksgaard, 61 år

dvs.

Htk. nedsættes ikke meget, dvs. ikke for højt ansat i skat.

Christen Jensen har åbenbart været i pengenød fra starten.

Niels Graversen derimod kan åbenbart klare sig godt selv om han mister sin jordlod og kun må samle gødning og "den Bygdeel som kan falde i første Kærv". Han får stadig årligt 32 rbd SV af lånet i ejendommen på 800 rbd SV. Lånet på 175 rbd SV, udlånt i 1815 får han udbetalt i 1823. Han er ikke fundet død.

Den nye ejer bor der stadig i 1834 og 1844.

Christen Jensen bliver husmand i Øster Skou

Lån og udslettelser efter skiftet 1797/1798 og evt. køb og salg

År	<i>lån</i>	<i>udslettelse</i>	<i>andet</i>
1798		150	
1798		110	
1798	400 (børnepenge)		
1798	150		
1798	699 af Fønns og v. S.		
1798		100	
1799			køb af jord for 286 rd
1800	750 af enkekassen		
1800		150	
1801		400 (børnepengene)	
1802 (1804)			de 9 kirkeejere køber jord for 750 rd
1803			Fuglsang låner børnepengene på 400 rd
1804			salg af jord for 20 rd
1806			salg af jord for 350 rd
1806 (1807)			salg af jord 180 rd
1806	6000 i alt af enkekassen dvs. $1/9 = 666$ rd?		køb af kirken (egl. 1798)
1806 -			salg af tiender?
1810	skylder i alt 1203 rd: 750+150+240 +63		skifte: 2800 til de to børn
1812	Kirkeejernes lån	6000	

Mægbeck og Gammelgaard. Udviklingen 1787-1801

1787

1787

Mægbeck

Husbond var Christen Andersen, f.1751, 36 år, søn af Anders Christensen Mægbeck og Karen (efternavnet kunne ikke tydes). En yngre helbroder var Søren, 34 år, f.ca. 1754, han tjente i gården.

Christen var 1781 blevet gift med Bodil Jensdatter Munksgaard. De fik 3 døtre: Karen (1782), Anne (1784) og Zidse 1786 (f. 2. juledag dvs. født efter orkanen).

Faderen Anders Christensen Mægbeck døde først 29.10. 1787, men optrådte ikke i folketællingen overhovedet. Hvornår Christen overtog gården ved jeg ikke, men han lånte i 1780 50 rd. af Peder Laursen Fisker på Harboøre (fremgår af skiftet 1790). Jeg har ikke fundet noget skifte efter Anders. Det tyder på at han havde fordelt sin arv og var gået på aftægt inden 1787. Men i stormskadevurderingen og i restancesagen 1787 stod hans navn som den ansvarlige under Mægbeck! Det gjorde han også i Hartkornsspecifikationer fra 1788.

Gården var på 4-3-2-2 td. htk. Deraf var de 3 td. htk. selveje, mens 1-3-1-2³/₄ hører under Rysensteen. OBS det vil blive 4-3-1-2³/₄. Se senere angående hartkornsopgivelserne!

Mægbeck havde før stormen af 13 fag stuehus, 14 fag lade og endvidere 23 fag stald, fæ- og andet hus.

De øvrige vurderede gårde havde stuehuse på fra 11 til 20 fag, lade på fra 14-22 fag og stald mv. på fra 8-35 fag.

Gammelgaard.

6-5-3-1 td. htk eller i følge skifterne 1790 og 1797 6-5-3-2 td. htk!. Selvejergård. Lå nær Mægbeck (fulgte efter hinanden i folketællingslisten 1787). Ingen selvstændig indførsel i folketællingslisten 1801.

Hartkornsspecifikationer fra 1788: 6-5-3-2. Christen Andersen, selvejer.

Ejerforholdene er svære at gennemskue:

Peder Andersen, født 1740 og ejer af selvejergården Østergaard, var en halvbroder til Christen og Søren Andersen Mægbeck fra faderens 1. ægteskab med Anna Pedersdatter af Gammelgaard, død 1745.

1767 eller 1757 (står utydeligt, men i 1757 var han kun 17 år!), læst 13.2.1783, solgte Peder sin arvedel af Gammelgaard til faderen Anders Christensen.

- men hvor stor var arvedelen? og hvem havde evt. den resterende del? Var det faderen Anders, eller kunne det være Kristian Gammelgaard, der 1784 optræder som fadder ved Christen Andersens datter Annas dåb, eller Poul Gammelgaard, ved hvis barns dåb d 20.1. 1786 Kristian og Søren Mægbeck og Peder Østergaard er faddere. Poul Olufsen Gammelgaard dør 18.2.1796, 55 år gammel.

Forøvrigt er der gennem årene mange i Vandborg med tilnavnet Gammelgaard.

1787 var den kun beboet af inderste Bennet Gregersdatter med 2 små børn. Det fremgik også senere i skiftet 1797 at huset ikke var noget værd.

Bohave i Mægbeck og Gammelgaard 1790 til 1831.

Opgjort efter skifter, udpantning og auktioner.

<i>Bohave¹</i>	<i>1790 skifte</i>	<i>1797 skifte</i>	<i>1810 skifte</i>	<i>1824 udpantning</i>	<i>1825 udpantning</i>	<i>1826 auktion</i>
møbler	1 brunmalet bord på fod		1 fyrrebord		1 bord	1 møb
	1 fyrrebord på fod	1 fyrrebord på fod				
	1 lidet bord		2 borde			1 lid
	1 bord på fod	1 langt fyrrebord på fod				
	1 gl. bord	1 fyrrebord	1 bord			
	2 skamler	1 skammel	1 skammel		1 skammel	1 sk
	2 gl. stole		2 stole		2 gl. stole	3 sto (+1 l)
	1 blåmalet kiste med lås		1 fyrrekiste		1 dragkiste	
	1 gl. kiste	1 egekiste uden maling med lås				1 dr
	1 gl. skrin				1 skrin	
	2 pyramider					
	1 kakkelovn	1 jernbilæggero	1 jernkakkelovn	1 jernkakkelovn		
	24 timers slagværk	24 timers viseværk	1 stueur			

¹ jeg har ikke opgjort klæder, sengetøj, redskaber mv. i køkken og udendørs, f.eks. meltønder, saltkar, sold, mælkebøtter.

Mægbeck og Gammelgaard

Fra "Dokumentoversigten" 1783 - 1857

1783 13.2, læst (u 4.6.1767 (el 1757)	skøde ¹ B77B SP-3, fol 17a	Peder Andersen, selvejer og beboer af Østergaard, sælger til faderen Anders Christensen Mægbeæk sin arvedel af Gammelgaard på 150 rd. ifølge skiftet d. 23.marts 1745 efter moderen Anne Pedersdatter og skødet af 18. nov. 1751 udstedt af Oluf Jensen Gammelgaard. Vidner: Poul Christen Gammelgaard og Jacob Andersen Skræddergaard
1788, juni	lån ² G412-2, fol.244a-246b	Christen Andersen Mægbeck har på Viborg Snapsting lånt 150 rd af (Anders?) Nielsen m.fl. i forbindelse med købet af Gammelgaard
1788, juni- juli	Hartkorn 313.25	Fra <i>Hartkornsspecifikationer</i> . Mægbeck: Christen Andersen selvejer af 3-0-0-2 ¹ / ₄ , fæster under Rys. af 0-6-0- ³ / ₄ og under Ram. af 0-5-1-2 (kirkeskyld) dvs. fæster af 1-3-1-2 ³ / ₄ . Gammelgaard: Christen Andersen, selvejer, 6-5-3-2 Blandt "Særskilte Huuse uden Hartkorn": Karen Nielsdatter Mægbeck, fæster under Rys.
1789, 11.6.	skøde ³ G412-2, fol.244a-246b	Søren Andersen Mægbeck køber for 300 rd. ¹ / ₂ af Gammelgaard af broderen Christen AM. Skylder stadig pengene ved skiftet efter Bodil 26.12.1790 dvs. bliver handelen til noget?
7:1789, 26.12. ⁴	V. kirkebog	Christen Mægbecks hustru Bodil Jensdatter død, 45 år gl.
1790, 20.jan.	V. kirkebog ⁵	Almisse Kone Karen Nielsdatter i Mægbeækhuus død, 57 år gl.
1790 25.1 + 25.10.	skifte ⁶ G412-2, fol.244a-246b (henvist til i M29567,b2, f.465f-466b)	efter Bodil Jensdatter Mægbeck, f.Munchsgaard, død 26.12.1789. Arvinger: enkemanden Christen Andersen M., deres 3 døtre: Karen(f.1782), Anne (f.1784) og Zidsel (f.1786 Boopgørelse: Aktiver i alt 846 rd,1 m,12 sk (boet: 446 - deraf meget stor besætning (363 rd), bl.a. 3 sorte og 1 sortbrun hest, se nøjere i selve skiftet-, bondeskyld af Mægbeck (3 t.htk) 100 rd, broderen Søren Andersen Mægbeck skylder 300 rd). Passiver 326 rd. (deraf lån 200 (100 af Peder Laursen Fisker?, 100 af (Anders?) Nielsen), skylder landgilde og skat 14 rd, anden gæld 80 rd.) dvs. formuen er 520 rd. Fordeling: Døtrene arver tilsammen 200 rd, der bliver stående i Gammelgaard (htk.6-6-3-2) med 1 pr. sikkerhed i den. Faderen beholder renterne til de er 24 år. Værgen er farbroderen Søren A.M, da der ingen efterlevende er på moderens side. Vidner Jens Pedersen Mølgaard og Jacob Andersen Skræddergaard

¹ dokumentet haves afskrevet.

² oplysningerne fremgår af skiftet efter Bodil Jensdatter Mægbeck. Lånet er ikke fundet i herredets tingbog (B77B-6, set fra 5.6.1788 8fol.411b - 7.jan. 1790 dvs. protokollen ud.) eller i pp. (B77B SP 3, set fra 19.5.1788 (fol.76b) -1790)

³ oplysningerne fremgår af skiftet efter Bodil Jensdatter Mægbeck. Lånet er ikke fundet i herredets tingbog (B77B-6, set fra 5.6.1788 (fol.411b - 7.jan. 1790 dvs. protokollen ud.) eller i pp. (B77B SP 3, set fra 19.5.1788 (fol.76b) -1790)

⁴ Kirkeåret 1790. Gælder også næste indførsel fra 27.12.

⁵ Hun er ikke i Folketællingen 1787. Er det det jordløse hus i skødet 1799?

⁶ Haves i fotokopi. Htk. i Gammelgaard passer med lånet i 1795.

Mægbeck og Gammelgaard. Ejere og familieforhold 1787 - 1815

<i>Tidsrum</i>	<i>Husbond</i>	<i>Ægtefælle</i>	<i>Børn</i>	<i>Andre familieforhold</i>
1787-1788	Christen Andersen, 36 år Ejer af Gammelgaard. Ejer af noget af Mægbeck, fæster af resten	Gift 1781 med Bodil Jensdatter Munchsgaard	Karen, f.1782 Anne, f.1784 Zidsel, f.1786	Overtaget gårdene efter faderen Anders Christensen. Helbroder: Søren, 34 år. Halvbroder: Peder Andersen Østergaard (se denne gård)
1789	Christen A. Gæld 302 rd. Overskud:520 rd.	Bodil dør, 45 år gammel.	De 3 døtre er arver 200 rd. i alt	Ingen andre efterlevende på Bodils side
1790-1797	Christen dør 1797, 45 år gl. Gæld: 790 rd. Overskud:284 rd.	Ca. 1790 gift med Anna Elisabeth Jensdatter	Anders, f.1791 Bodil, f.1793. Christens 5 børn arver i alt 200 rd.	Søren køber 1791 Østergaard (se denne gård)
1797-1809	Christen Laursen Nyegaard. Gift 1797 med enken Anna Elis. 35 år i 1801. Køber 1799 sin fæstejord. Er med til købet af kirken med tiender	Anna Elisabeth Mægbeck. 44 år i 1801	Laurs, f.1798. dør 1799, Mariane, f.1799	Anna Elis.' broder er Laust Jensen Klostergaard i Fjaltring
1810-1815	Christen Laursen Mægbeck. 1810: Gæld: 1203 rd. Overskud: 6340 rd. 1815: Gæld: 3191 rbd. NV Overskud: 1109 rbd. NV.	Anna Elisabeth dør 1810, 53 år gl. Gift med Ane Jensdatter, dør 1815	Mariane dør 1810. Anna Elis.' 2 børn arver 2800 rd. i alt efter hende. Andreas, født 1815. Arver 600 rbd SV	Anes fader er Jens Christensen Kierbye af Houe

Folketællingerne over Mægbeck og Gammelgaard

1787, også Østergaard :

Mægbeck nr. 28	Christen Andersen Bodil Jensdatter Karen Christensdatter Anna Christensd. Zidsel Christensdatter Søren Andersen Lars Jensen Maren Gregersd.	Madfader Madmoder Børn af 1 ^{te} ægteskab do do Mand's Broder Tien.-Dreng Tieneste- Pige	36 41 5 3 1 34 15 33	begge i 1 ^{te} æ- . . . ugift . . . ugift	Fæstebonde tienende	8
Gammelgaard nr.27	Bennet Gregersd. Gregers Pedersen Maren Pedersdatter	Inderste Søn af 1 ^{te} æ. Datter af Dito	36 1 4	i 1 ^{te} æ.		3
Østergaard nr. 31	Peder Andersen Magrethe Christensd. Simon Christenss.	Madfader Madmoder Tieneste- Karl	47 54 22	begge i 1 ^{te} æ.- ugift	Selvejrbonde Garden Rytter	3

NB Anders Christensen, deres fader, står ikke i folketællingen, men han dør først 29.10.1787

1801

42. Mægbeck 1 ^{ste} Familie	Kristen Laursen Ane Elisabeth Ane KristensDatter Sidsel KristensDatter Anders Kristensen Bodil KristensDatter Mariane Laurs Jensen	Huusbonde Hans Kone Konens Stifbørn Konens Børn do Deres Datter Tienstestekarl	35 44 16 14 9 7 2 31	gibt 1.g gibt 2.g ugift	Bonde og Gaardbeboer NationalRytter	
Afbygger paa Gaarden 2 ^{de} Familie	Jørgen Emmichsøn Sidsel PoulsDatter Ole Karen	Mand Hans Kone Deres Børn do	66 55 10 19	gibt 1.g ligesaa ugift	Jordløs Huus	
Gammelgaard under Mægbeck 3 ^{de} Familie	Bennet GregersDatter Gregers Pedersen	Huus Kone Hendes Søn	49 15	gibt 1.g	Indsidder	14

**Poul Christian Pedersen med familie.
Fæster af Nørre Nørgaard, senere ejer af Nørgaardhuus.**

fra dokumentoversigten

1785, 19.8	vielse V. kirkebog C494A	19.aug. "trolovet Ungkarl Poul Christian Pedersen Nørgaard og Pigen Maren Poulsdatter Dalgaard. De bleve den 7. Okt. sammenviede".
1788.25.9.	dåb V. kirkebog C494A	Fødsel og hjemmedåb af Poul Christan Nørgaard og Maren Poulsdatters datter. Døbt Kirsten. Faddere (?) Blaaberg, Esche Nørgaard, Niels Halgaard, Poul Dahlgaard, Mette Kirstine Nørgaard, Else Dalgaard frembar barnet.
1789, 19.12	dåb V. kirkebog C494 A	Zidse, datter af Poul Christian Pedersen Nørgaard og Maren Poulsdatter, født 19. dec, døbt 4.s.i ad. Faddere Poul Dahlgaard og "Syster" Kirsten, Niels Halgaard, Mikkel Nørgaard og "Syster" Mette Kirstine.
1793, 14.5	dåb V. kirkebog C494 A	fødsel og hjemmedåb af Else, datter af Poul Christian Pedersen Nørgaard og Maren Poulsdatter.
1795, 2.2.	dåb V. kirkebog C494 A	Mette Kirstine, født 2.2.95, hjemmedøbt 3.2.95, fremstillet i kirken 15.3.95, datter af Poul Christian Pedersen Nørgaard og Maren Poulsdatter. Poul Dahlgaards hustru bar barnet. Faddere: Poul Dahlgaard, Jens Munchsgaard, Jens Blaaberg, Mikkel og Mette Kirstine Nørgaard
1800,21.3	Skøde M31351 b4, f.547b-548a	Poul Christian Pedersen overlader sin lige købte tidligere fæstegård, Nørgaard, Vandborg, under Ryssensteen til Hr. Jens (?) (B?) mod at få et hus på livstid til sig og sin kone + 4-5 td. land Skal betale 2 rd årligt i leje + tiende. Får sin gæld eftergivet ligesom den nye ejer betaler gårdens købesum
1801, 7.4 (dommen)	tyverisag M 31 482, b.7 fol.459	Peder Nørgaard er anklaget for tyveri af 2 får og et lam fra Christen Kaasgaard, Ferring. Svigerdatteren Maren Poulsdatter for hæleri. Peder tilstår kun at være skyldig i hæleri. Formildende er at hans høje alder og fattigdom, mens den bestjålne er rig !, men PN har kun et mådeligt rygte. Han idømmes 3 mdr. i Viborg Tugthus, hun 1 mdr., men han har åbenbart siddet fængslet siden sagens start d. 23. okt. Dertil kommer sagens store omkostninger.
1802, 31.8	død V.kirkebog	Maren Poulsdatter gift med Poul Christian Pedersen Nørgaard død, 44 år.

Nørre Nørgaard, Vandborg Sogn

Folketællingerne 1787

Nør Nørgaard nr.19 Afbygger	Poul Pedersen	Madfader	28	begge i 1 ^{te} æ.	Fæste-bonde	
	Maren Povlsdatter	madmoder	29			
	Peder Jensen ¹	mand's Fader	67	ugift gift 1.g gift 1.g	opholdende tienende Huusmand Almisse-Lem	
	Dorthe Pedersdatter	Mand's Syster	31			
	Jens Povlsen	Manden	62			
Maren Laursdatter	Konen	56			6	

1801

37. (?) Nørgaard 1 ^{ste} Familie	(Jacob?) Houll	Mand	35	gift 1.g ligesaa	Opsynsmand paa Gaarden	
	Kirsten SørensDatter	Hans Kone	36			
	Kresten	Deres Børn	2			
	Maren	do	4			
Afbygger paa Gaarden 2 ^{de} Familie	Poul Kristian Pedersen	Mand	41		Huus med Jord Dagleier	
	Maren PoulsDatter	Hans Kone	43			
	Kirsten	Deres Børn	12			
	Sidsel	do	10			
	Elsel	do	8			
Mette Kirstine	do	5				

¹ Det må være en skrivefejl af skriveren for faderen hedder Peder Poulsen

Nørgaardhuus. Pengevanskeligheder

Poul Christian Pedersen, fæster af Nørre Nørgaard, senere ejer af Nørgaardhuus:

1787, juli	Nørre Nørgaard, fæstebonde Poul Pedersen, 28 år. afbygger: husmand Jens Povelsen
1788	Peder Poulsen (fader til Poul Chr. P). Gården hører til Ryssensteen, 6-2-0-1½. 3 Huuse uden hartkorn: Peder Skræders enke, Kirsten Kronborg og Jens Poulsen
1800	Poul Christian Pedersen må annullere købet af sin fæstegård. Lejer i stedet et hus med 4-5 tdr. land
1801	Jordebog 1801 (nr.18): Nørgaard, N.: 6-2-0-1½ td. htk. Rd. 12-0-14. Note: "Forretter Reiser og Skiftearbejde. Har et Huus paa Grunden hvoraf svares Fæsteren aarlig 1 Mark."
1802	Udparcellering af N. Nørgaard, købt af Varelmann, bl.a. parcel nr. 5 (0-3-0-2) til Poul Christian Pedersen for 100 rd. Poul Chr. P. låner sammen med køberen af parcel nr. 4 170 rd i Enkekassen. Lånet omskrives samlet i 1813 til 120 rdb. SV
1803	Skifte 12.10.1803 efter Maren Poulsdatter gift med Poul Chr. P. Ejer Nørgaardhus: hus med jord 0-3-0-2, værdig 110 rd. Skylder Aggersborg (købmand i Lemvig) 100 rd med panteret i ejendommen. NB intet om Enkekassen. Formynder for børnene er deres morbroder Poul Poulsen V. Dahlgaard. Han har også betalt for begravelsen.
1803	Mikkel Eskildsen Sdr. Nørgaard har 1.9.1803 solgt parcel nr. 1 af Sdr. Nørgaard (0-3-0-0) til husmand Poul Chr. P. for 98 rd. Poul Poulsen Dahlgaard er kautionist. Er ikke tinglyst. Nævnes ikke i skiftet efter Maren.
1804	Poul Chr. P, skylder Mikkel 98 rd. Oplyst ved skiftet d.14.11.1803 efter Mikkel. Er ikke tinglyst. Nævnes ikke i skiftet efter Maren

dvs. at Poul Christian Pedersen nu skulle eje Nørgaardhus, dvs. parcel nr. 5 af N. Nørgaard (0-3-0-2) og desuden parcel nr. 1 af Sdr. Nørgaard (0-3-0-0)
Han skulle skyldte til enkekassen sammen med en anden 170 rd, til Aggersborg 100 rd. og til Mikkel Eskildsen 98 rd.

1820	skifte efter Ane Margrethe Jensdatter V. Dahlgaard gift med Poul Poulsen. Han har til gode hos Poul Nørgaard 250 rbd SV, men de er uerholdelige – og det er en af grundene til at svogeren Poul Poulsen nu går fallit!
1824	Poul Chr. Pedersen Nørgaardhuus sælger til Jens Chr. Pedersen Berg parcel nr. 1 af gården Nørgaards ejendomme, 3 skp. tilligemed samme tiende for 50 rd.
1832	Dør som almisselem. Husmand i Vesterschou. 72 år gammel.

Quistgaard.

Hartkornsspecifikationer 1788 og jordebog 1801 (nr.18)

Hartkornsspecifikationer 1788:

Niels Jensen. Under Ryssensteens Gods 6-5-3-0 td. htk.

Jordebog 1801 (nr.18):

td. htk. 6-6-3-0, rd. 10-4-0, taksation 1200

Note: "forretter Reiser og Skiftearbejde. Har et Huus paa Grunden hvoraf svares til Fæsteren aarlig 6 (eller 3) Rd."

Quistgaard

Fra Dokumentoversigten

1782	død V.kirkebog	"Niels Quistgaards Hustru begravet. 50 Aar"
1782, 19.8	skifte ¹ G412.2 fol.117a-b	skifte efter Karen Andersdatter gift med Niels Nielsen Quistgaard, død ca. 18.7.1782. Arvinger: enkemanden, de to brødre Erich Andersen Over Strande og Jens Andersen Hygum sogn, søster Mette Andersdatter, 40 år, tjener hos Jacob Munksgaard, 1 halvbroder Niels Madsen tjener i V. præstegård. Medarvingerne giver afkald på arvedel, dvs. enkemanden sidder i uskiftet bo. Vidner: Anders Christensen Mægbeck og Jørgen Hierm Maagaard
1782, 25.10.	vielse V. kirkebog	Niels Jensen Lundsbye og Mette Andersdatter Strande. Forlovere Jens (Tyboe?) og Erich Strand. Trolovet 3.10.1882
1786,2.7.	død (og fødsel) ² V.kirkebog (C494A)	"Niels Quistgaards spæde Søn begravet (samt?) forhen fød d. 27 ^{de} Juni"
1790, maj	død V.kirkebog	Niels Nielsen Quistgaard død i sit Alders 83 Aar og blev begravet d. 10 ^{de} Maj
1794,1.8, u.26.7.94	Afkald B77C-4 f.333a+336a. G417-3 fol.102b ³	Jens Andersen, Hygum, Niels Madsen Katkier "samt paa min Hustru Mette Andersdatters Vegne Niels Jensen Quistgaard", begge af Vandborg, kvitterer over for enken Johanne Jensdatter for deres arvedel på i alt 50 rd. efter deres broder eller svoger Erich Andersen Strande
o. 1801 (se 1804)	Vandborg kirkes historie (V.kirkebog,C 494 A2,kort 2, f.141-143	degnens notat om kirkens ejendoms historie. Sluttes med Juels salg til Fønns og Schmittten på auktionen 1798. Derefter sælger disse kirke og kongetiende, dvs. kirken, men ikke jorden til 9 mænd i sognet: Jens Andersen Munchsgaard, Poul Vester Dalgaard, Chresten Laursen Mæggebæk, Jens Christensen Muusholm, Niels Jensen Quistgaard, Niels Jensen Flyvers, Chrestian Bruunsgaard, Peder Olufsen Damgaard og Peder Brendgaard. Sommeren 1800 bliver kirken repareret ud- og indvendigt
1802, 6.8 u.24.6.02	Skøder og lån M 31 351 b.5 fol. 61a-62a	Tinglæsning af i alt 69 dokumenter på salg og lån, mest fra Fønss og Schmidten. Fra Vandborg er det bl.a.: nr.65 Niels Jensen Quistgaard køber for 170rd den nordre parcel af <u>Maagaard</u> , htk 6 sk, 2 f, 1½ a, af Varelmann. PP fol.90. nr.66 Niels Jensen Quistgaard låner 150rd af Christine Pedersdatter. Sikkerhed: 1. pr. i parcellen. PP fol. 90

¹ kun dette resume haves. Der foretages ikke registrering og vurdering af boet. Afsluttes samme dag

² det må være Niels Jensens søn, ikke Niels Nielsens hvis kone døde i 1782 og han selv i 1790 som 83 årig!

³ ordlyden er ens i de to protokoller

Quistgaard

Folketællinger

1787

Quistgaard nr. 42	Niels Jensen Mette Andersd. Zidse Madsdatter Maren Christensd. Povel Mickelsen Johanne Mickelsd.	Madfader Madmoder Tieneste Pige Inderste Hendes Børn af 1 ^{te} æ.	28 49 20 46 13 5	begge i 1 ^{te} æ. ugift	Fæstebonde	6
----------------------	---	---	---------------------------------	--	------------	---

1801

57 Kvistgaard	Niels Jensen Mette AndersDatter Kirstene PedersDatter Jørgen Mikkelsen Bennete AndersDatter Peder Andersen	Huusbonde Hans Kone Plejebarn Tienestefolk do	47 63 7 49 33 43	gibt 1. g Ligesaa gibt 1.g ugibt	Bonde og Gaardbeboer Skreder	6
---------------	---	---	---------------------------------	---	--	---

Lille eller Sønder Raaberg. Dokumentoversigten 1787-1834.

1787,31.5 ¹ + 7.6.87	rykkersag B77B-6 fol.390b +392a	Frideric Smith rykker for resterende auktionspenge. Anlagt mod Jens Lille Raaberg i V. m.fl. Frafalder 7. juni videre sagsanlæg da han af skifteforvalteren er lovet at få sine fordringer dækket af dødsboet efter Jens Erichsen Dybebjerg i Dybe.
1790,1.7 u.19.6.90	skøde ² M31381, b.6 fol.102b-103a B77B SP3, fol.108a	5. Morten Jensen Brendgaard, Lundsgaard i Ramme sogn, sælger for 239rd. sit sted Sønder Raaberg, htk 2 td., købt 30.6.1786, til Christen Pedersen Paakier. Købekontrakt forevist. Skødet "udæskes" 18.7. 1793
1792, 25.10 u.19.6. 179(2?)	lån M 31 481, b.6 fol.305a	1. Kristen Pedersen Sønder Raaberg låner 70 rd. af Peder Damgaard. Sikkerhed: 1. pr. i Raaberg
1793, 18.7	udslettelse ³ + skøde + afkald M 31 481, b.6. fol.366a + B77B SP3 fol.194a-b	3. Annullering af skøde "udgivet af Morten Jensen Brendgaard til Kristen Pedersen Paakiær" på Sønder Raaberg = Lille Raaberg, dat. 19.6.1790, solgt for 239rd. Men gården er nu solgt til Laurs Høye. 4. Morten Jensen Brendgaard sælger Lille Raaberg, htk. 2 td til Laurs Olesen Høye af Rame, dat. 15.7.1793.. Pris. 155 rd, 3 m 6. Kvittering fra Kristen Pedersen til Skifteforvalteren for 66rd, 4m, som han havde tilgode hos Christen Ofersen af Paakiær i Hygum efter hans afdøde far Peder Jensen, Lille Raaberg, og 25 rd, 2 m., som er arven efter faderen. Dat. Lille Raaberg, 12.7.1793
1794,9.1	udslettelse + lån M 31 481, b.6. fol.421a	nr.1 Udslettelse af lån på 70rd til Kristen Pedersen Raaberg fra Peder Damgaard. Er indfriet nr.2 Lån: Laust Olesen Raaberg låner 150rd af Peder Damgaard. Dat. 25.6.1793. udslettet. 15.5.1794
1794, 15.5	udslettelse + skøde + lån M 31481, b.6 fol.484a-b	nr.2 udslettelse af lån på 150 rd til Laust Olesen fra Peder Damgaard, lånt 25.6.1793, læst 9.1.1794. nr.3. Skøde: Laust Olesen Raaberg sælger Sønder Raaberg, 2 t.,til Peder Smed for 480 rd, dat. 1.5.1794. Købekontrakt dat.9.4.1794.pp.fol.214a nr.4 Lån: Peder Jensen låner 250 rd. af Anne Margrethe Kristensdatter, dat. 1.5.94. Lånet udslettes 9.7.95, sikkerhed var i Sønder Raaberg, htk. 2 td. nr.5. Peder Jensen låner 80 rd. af Lars Olesen, dat. 1.5.94. Sikkerhed: 2.pr. i Sønder Raaberg. Udslettes 13.7.1797
1795, 9.7. u. 28.6.95	udslettelse M 31 482 b.7 fol.53a-b	Peder Jensen Raabergs lån på 250 rd. fra Anna Magrethe Christensdatter i V., dat. 1.5.1794, læst 15.5.1794 er udbetalt d. 28.6.1795. sikkerhed: 1 pr. i gården Sønder Raaberg, htk. 2td

¹ sagen er startet tidligere på året, men jeg har ikke skrevet den op

² Købesummen står i pp. Christen Andersen Mægbeck låner i 1796 110 rd af Christen Pedersen Paakiær i Hygum. Købekontrakten er ikke set

³ I tingbogen står under nr. 4 at Kristen Pedersen sælger., men så passer resten ikke sammen. Både Kristen og faderen har åbenbart boet på Lille/ Sønder Raaberg.

Lille Raaberg eller Sønder Raaberg Folketællingerne

1787

Synder Raaberg nr. 35	Jens Persen	Madfader	58	begge i 1 ^{te} æ.	Selvejerbonde	4
	Bodil Mortensd.	Madmoder	55			
	Mads Jensen		14			
	Christen Jensen		10			

1801

53. Sønder Raaberg,	Anders Pedersen	Huusbonde	35	gibt 1.g Ligesaa	Bonde og Gaardbeboer	6
	Dorthe JensDatter	Hans Kone	28			
	Peder	Deres Børn	4			
	Jens	do	1	ugibt	Krøbling	
	Sidsel Kirstine	do	3			
	Kirsten NielsDatter	Konens Moder	55			

1834

66 Raaberg	Eskild Chr. Peders.Raaberg	33	gift	Gaardmand hans Kone deres Børn
	Mariane Knudsdatter	44	gift	
	Peder Chr. Raaberg	18	ugifte	
	Ane Raaberg	1		Aftægtskone Tjenestefolk do do
	Ane Marie Madsdatter	66	Enke	
	Christen Christensen	21	ugift	
	Maren Christensdatter	25	ugift	
	Peder Andersen Raaberg	23	ugift	

Seiling. Pengevanskeligheder 1813-1834

Seiling, parcel nr. 2 af Mølgaard, gl. htk. 0-2-2-1½, ny 0-3-2-1¾, gl. skat 2-23

1810	købt af Ole Poulsen Gammelgaard, senere kaldt Ole Poulsen Seiling for 200 rd
1818	Ole P. Seiling rykker Kirkensgaard for 160 rbd NV,
1819	ønsker auktion over Kirkensgaard, men opgiver da Kirkensgaards gæld til Enkekassen skal betales først
1823	Ole dør, testamente og derfor intet skifte. Enken gifter sig med Lars Kjeldsen, der 1823 (1825) sælger Seiling til Anders Christensen for 328 rbd S
1826	auktion ønsket af ejeren Anders. Kirkesanger Braae køber stedet for 300 rbd S (auktionsskøde 1827,1828), løsøre sælges for 12 rbd S
1833	Braae ejer, lejer ud

dvs.

Den nye vurdering er lidt højere end den gamle, dvs. ikke betalt for meget i skat
Årsagerne til auktionen i 1826 kendes ikke, for Anders skylder ikke skat. Der står intet om gæld. Salget har måske af helt private grunde

Strande:

Bebyggelsen i 1787:

Strande ligger ved nordøstsiden af Ferring Sø, altså lige på sognegrænsen til Engberg) 3 gårde Mellem, Neder/ Store og Lille/ Over Strande hvoraf de to første ifølge Jens Mogensens skøder, har været 2 gårde på hver ca. 6 td., delt i 4!

Lille Strande er beboet af fæsteren Jens Pedersen. Ingen forbindelse med de to andre gårde (det må være en fejl i folketællingen)

Mellem Strande beboet af ejeren Mogens Jensen (jf. lånet)+ ? (i 1784 og 1785 var gårdene beboet af Peder og Morten Strand)

Store Strande: beboet af fæstebonden Søren Christensen (folketællingen) og Erick (skødet: beboet af Erick og Søren Strand). Ejat af Christen Jensen.

Der er opregnet 4 selvstændige numre i folketællingen dvs. 3 gårde og et sted

Kronologisk oversigt

Store Strand = Neder/Store og Mellem Strande: ejet af Jens Mogensen siden 1760

1784: Skøderne dat. 29.9.1784, læst 9.8.1787, fra Jens Mogensen til sønnerne Mogens og Christen:

Mogens Jensen køber 2 gårde, i alt 6 td., nu beboet af Peder og Morten Strand.

Christen Jensen køber 2 gårde, i alt 6-0-0-1 td., nu beboet af Erick og Søren Strand

1785 (læst 1787): Mogens Jensen låner med sikkerhed i 2 gårde, 6 td., i Strand, beboet af Peder og Morten. udslettes 1807

1786 (læst 1787): Mogens Jensen låner med sikkerhed i "min eiende og paaboende Gaard Meld Strand kaldet ". udslettes 1805

1790: Christen Jensen låner med sikkerhed i hans 2 gårde i Strand

der beboes af Søren og Erick Strand. Udslettes 1796. OBS død: nyt lån i gården

1796: Birgitte Nielsdatter i Strand låner af sine to børn ...Christensdatter med sikkerhed i Neder Strand dvs. at Christen Jensen er død

1799: Peder Jensen Neirup låner. Sikkerhed i Neder Strand

1800: Mageskifte af enge i Vandborg og Engbjerg sogne.

Tilhører i Vandborg Mogens og Peder Strande

1802: Peder Strande må udstykke Neder Strande (6-0-0-1/2) i 4 parceller. rest 40-0-01

1806 (1807) Fønss sælger til Skønau

bl.a. Strande, "begge Mændene" ,landgilde 2f, 2 a byg

1810: Mogens Jensen sælger Mellem Strande, 6-2-2-^{5/12} til Christen Christensen (!) Gaaskier

1812 (1813): Opholdskontrakt: Mogens Jensen og kone kan på livstid bo i Mellem Strand hos Christen Jensen (!) Strand

1814 Christen Jensen, Meld Strand dør.

NB den afdødes stedfader er Mads Jensen Gaaeskier

i 1816 :Ane Sophie Mogensdatter, datter af Mogens Jensen og enke efter Christen Jensen, låner med sikkerhed i Meld Strand

i 1822 Niels Strande vidne ved auktion

Lille/ Over Strande

1806: Jens Pedersen køber sin fæstegaard, 5-2-1-1, brandforsikres og låner af enkeassen

1812: Jens Pedersen bortforpagter på livstid Lille Strande, 5-2-2-1 til Klaus Peder Mortensen Gammelgaard udslettes 1836

1826: Jens Pedersen Sønder Strande dør

fra

Ejendomme o. 1787 - 1801 . Ejendomsforhold, størrelse mv.

ifølge Folketællingerne 1787 og 1801, Jordebog for Ryssensteen og Rammegaard 1801 nr.18 (G412-5), landgilderestancerne og stormskadevurderingen i 1787, suppleret med oplysninger fra skøder o.l.

<i>Ejendom</i>	<i>Hartkorn¹</i>	<i>Husbond</i>	<i>Landgilde af htk</i>	<i>Selvejer²</i>	<i>Fæster</i>
Strande, Lille/Over	7-6-2-0 (1787) 5-2-1-1 + ?	Jens Pedersen (1787 og 1801, dog i 1787 beboet af Erik Andersen)	8-2-1-1 ³ 18-5-7½ rd + kirkeskyld 0-2-1-1 1-1-9 rd	både og! JP. køber i 1803	
Strande, Mellem ⁴	6-2-2- ^{5/12} (1810)	Jens Pedersen og Mogens Jensen (ejer) (1787) Mogens Jensen (1801)		både og! har det hele i 1802	
Strande, Mellem 1801: afbygger (Hus med jord)		1801: Kristian Sørensen, almisselem			
Strande, Store/Neder	6-0-0-0 (1787)	Christen Jensen (1787,ejer) Peder Jensen (1801)	0-0-2-2 td. byg	både og! har det hele i 1802	

¹ oplysningen er den tidligst fundne. Vedr. kilden se *Dokumentoversigt*

² selvejere er de der ikke stod som fæstere på de forskellige lister. Kun ved Store Dalhus stod udtrykkelig selvejer i folketællingen

³ i jordebogen er landgilden for Lille Strande og Nørbjerg slået sammen

⁴ Mellem og Store Strande slås sammen i skattelisten og jordebogen. Som fæstebonde står "Begge Mændene" dvs. de to brødre Mogens og Christen Jensen

Folketællingerne

1787

Over Strande nr. 13	Erik Andersen Johanne Jensdatter Jens Povlsen	Madfader Madmoder Tieneste- Karl	54 44 23	begge i 1 ^{te} æ. ugift	Fæste-bonde	3
Mellem Strande nr. 14	Jens Pedersen Kirsten Simonsdatter Henrik Gregersen Mette Gregersd. Gregers Jensen Mariane Christensd.	Madfader Madmoder Søn af Konens 1 ^{te} æ. Datter ligesaa Søn af 2 ^{det} æ. Konens Br.Dat	46 56 28 24 13 10	gibt 1 ^{te} g gibt 2.g ugift ligesaa	Fæste-bonde	6
Dito nr.15	Mogens Jensen An Laursdatter Søren Thomasen An Jensdatter	Madfader Madmoder Tien. – Dreng Tieneste- Pige	25 35 15 19	begge i 1 ^{te} æ. ugift	Selvejer- Bonde	
Neder Strande nr.16	Søren Christensen Benthe Villadsd. Christen Jensen Oluf Jensen	Madfader Stif-Datter Tieneste- Karl Tien.-Dreng	61 31 22 13	Enke.1. ugift ligesaa	Fæste-Bonde	4

Pengevanskeligheder 1813-1834

Østergaard. 1844: 4-0-0-2 $\frac{7}{8}$, ny 2-7-3-1 $\frac{1}{2}$, gl. skat: 24-52

Det gik det også galt for bl.a. Søren Andersen Østergaard, svoger til Christen Laursens første kone. Han havde i 1791 købt selvejergården Østergaard af sin halvbroder Peder Andersen. Den er på 5-1-0-1 td. htk., en almindelig gårdstørrelse. 2 af hans lån i gården udskiftes i 1801 med et lån på 770 rd i Enkekassen, mens det tredje på 99 rd bliver stående som 2. pr.

Han gjorde sig ikke meget bemærket i dokumenterne. Levede stilfærdigt.

I 1809 (læst 1827) sælger han en parcel på 1 td. htk fra for 425 rd. inkl. tiendeanpart.

Det fremgik ved auktionen i 1826 at af beløbet på 425 rd., var de 170 brugt til at betale et afdrag til Enkekassen.

I 1810 lånte han 250 rbd DC, omskrevet til 112 rbd SV med 1. pr. sikkerhed i tienderne til hans gård på nu 4-0-0- $\frac{3}{5}$. De er måske blevet brugt til at købe tiender.

I 1816 var han i pengesnød for han lånte 200 rbd NV.

Måske ville han finansiere købet 1817 af parcel nr.3 af Gammelgaard for 285 rbd SV (lig med 534 rbd NV), men han kunne ikke betale, så handelen gik tilbage. Lånet kunne opsiges af kreditorer i 1819, og af skiftet efter ham fremgår det at han ikke havde kunnet betale købssummen.

I 1818 udpantes han på gr. af skattegæld på 60 rbdNV, og samme år rykkes han for 132rbd NV som han skylder postmester Andrup. Det er ikke tinglyst, og det oplyses ikke hvor gammelt lånet er

I 1819 solgte han Østergaard, nu på 4-0-0-2 $\frac{7}{8}$ med dens tiender, for 912 rbd S, og kunne betale sin gæld til postmesteren på 132 rbd NV. Inden han flyttede fra gården holdt han auktion over løsøre.

Han må være flyttet til Vester Dahlgaardhuus, hvor han 7. februar 1820 døde som indsidder. Han var da ca. 66 år. han efterlod sig Maren, som han også var gift med i 1801, så der havde ikke været tale om dyre skifter undervejs. Han ejede en ko og noget indbo, i alt til en værdi af 28rbd SV, men gælden var på ca. 149 rbd NV og 30 rbd SV.

De gamle lån fra 1810 og 1816 var blevet stående i gården og blev først udbetalt i 1821. Var på 112 rbd S og 200 rbd NV.

Den nye ejer Peder Jensen, gik det heller ikke godt, måske fordi han skulle udbetale de to gamle lån, og fordi han i 1824 mistede penge på et lån til en gårdmand i Engberg.

Han lånte i 1825 (læst 1826) 100 rbd S med sikkerhed i 1. pr. af tienderne i gården, 4-0-0-1 $\frac{7}{8}$.

Men det hjalp ikke, for i 1826 skyldte han skat, men da havde Enkekassen allerede forlangt hele gården (5-1-1-0) på auktion. Hovedparcellen på 4-0-0-2 $\frac{7}{8}$ (NB det korrekte i følge hartkornsfortegnelsen og matriklen) var ejet af Peder Jensen, og blev solgt til Hans Christian Jensen fra Hou sogn for 440 rbd S. De to andre (1 td. og 0-0-3-1 $\frac{1}{8}$) blev købt tilbage af deres ejere. NB den sidste udstykning var ikke tinglæst). Køberen af Østergaard lånte købssummen af Enkekassen med 1.pr. sikkerhed i gården (4-0-0-2 $\frac{7}{8}$!) men ikke i tienderne. Det gamle lån i enkekassen blev samtidig slettet. Det var nu på 600 rbd Sv.

Tienderne må være blevet solgt fra eller rettere gået tabt efter 1826, for i 1828 solgte Maren Mortensdatter dem til Peder Jensen Munksgaard (NB det er ikke ejeren af N. el.S. Munksgaard. Peder Jensens lån med sikkerhed i tienderne slettes 1830! Men pengene gik måske tabt ligesom Enkekassen lån?

Østergaard

Fra "Dokumentoversigten"

1783 13.2, læst (u 4.6.1767 (el 1757)	skøde ¹ M 29 567, b 2, fol 17a	Peder Andersen, selvejer og beboer af Østergaard, sælger til faderen Anders Christensen Mægbæk sin arvedel af Gammelgaard på 150 rd. ifølge skiftet d. 23.marts 1745 efter moderen Anne Pedersdatter og skødet af 18. nov. 1751 udstedt af Oluf Jensen Gammelgaard. Vidner: Poul Christen Gammelgaard og Jacob Andersen Skrædergaard
1791,14.7 u.19.6.91	skøde ² M31481 b.6 fol.227b + M29567, b.2, f135 b–136 a	Peder Andersen Østergaard sælger for 550 rd. gården Østergaard, hartkorn 5-1-0-1, til broderen Søren Andersen Mægbæk. Vidner Chresten Mægbæk og Jacob Vesselberg af Houe sogn. Der er ingen købekontrakt
1791, 14.7, u.20.6.91	lån ³ M31381 b.6 fol.228a + M29567, b.2 fol.136b-137a	Søren Andersen Østergaard låner 400 rd. af Marius og Otto Hendrick Sveistrup, forpagtere på Rammegaard. Sikkerhed: 1. pr. i hans gård Østergaard, htk.5-1-0-1. Rente: 4% p.a. Udslettet 17.7.1794
1793, 17.10.	V. kirkebog	Søren Andersen Østergaard gift med Maren Morthensdatter, trolovet i Vandborg Mølle
1794,17.7 u.16.6.94	udslettelse M 31 481 b.6 fol.515a-b + M29 567 b2, fol229b	5. Udslettelse af panteobl. på 400 rd, læst d. 14.7. 1791, dat 20.6.1791, vedr. lån til Søren Andersen Mægbeck af Østergaard fra Marius og Otto Henrick Sveistrup. Underskrevet på Vadskiergaard. Var opsagt
1794,17.7. u.16.6.94	lån ⁴ M 31481, b.6 fol.515b + M 29 567, b.2, fol229b-230a	6. Søren Andersen Østergaard låner 498 rd. af Peder Olufsen Damgaard, Vandborg sogn. Pantesikkerhed: 1. prioritet i Østergaard (5td,1sk,1al). Vidner Marius og Otto Henrick Sveistrup. Renter: 4% p.a.. Udslettet 16.4.1801
1797, 9.3. u. 4.3.97	lån ⁵ M 31 482, b.7, fol.143a +M 29 567, b2 f356a	nr. 2: Søren Andersen Østergaard låner 99 rd. af Peder Hvass i Veilby, på Harboøre. Rente: 4% p.a. Pantesikkerhed: 1. prioritet i al indbo og udbo. Vidner: Braae og Peder Andersen Østergaard. Udslettet 16.4.1801
1806,24.7. 16.6. 1799(!)	Lån M 31 483 b.8 Fol.275b	Nr.2 lån: Søren Andersen låner 99 rd. Af Christen Pedersen i Sønder Lemtorp, Lem. Sikkerhed: 2. Pr., næst efter (750rd?) i Østergaard, 5-1-1-0. Pp fol. 478.
1800, 28.11	vurdering BrD 31-18, fol. 4-5	nr. 3 Vurdering af Østergaard, ejes og beboet af Søren Andersen, til optagelse i brandkassen. Bygningers værdi: 520 rd

¹ dokumentet haves afskrevet.

² Dokumentet er renskrevet fra pp.

³ Dokumentet er renskrevet fra pp

⁴ Dokumentet er afskrevet fra pp.

⁵ Dokumentet er afskrevet fra pp. Videreført til Østergaard og Søren Andersen

Østergaard. Ejere og familieforhold 1787-1812

<i>Tidsrum</i>	<i>Husbond</i>	<i>Ægtefælle</i>	<i>Børn</i>	<i>Andre familieforhold</i>
1787-1788	Peder Andersen 47 år, selvejer	Magrethe Christensdatter, 54 år		Søn af Anders Christensen Mægbeck. Halvbroder til Christen og Søren A. Mægbeck (se denne gård)
1791- 1812	Søren Andersen Mægbeck køber 1791 gården. 47 år i 1801	1793 gift med Martha Mortensdatter. 28 år i 1801	Morten, 4 år i 1801, Ane Katrine, 5 år i 1801	Maren datter af Morten Mikkelsen Møller. 1804 skifte efter Peder A.Ø. Arvinger er Søren og desuden Christens 5 børn

Østergaard
Folketællingerne
1787

Østergaard nr. 31	Peder Andersen	madfader	47	begge i 1 ^{te} æ.- ugivt	Selvejerbonde	3
	Magrethe Christensd.	Madmoder	54			
	Simon Christenss.	Tieneste- Karl	22		Garden Rytter	

1801

46 Østergaard	Søren Andersen	Huusbonde	47	gibt 1.g ligesaa	Bonde Gaardbeboer	5
	Maren MortensDatter	Hans Kone	28'			
	Morten	Deres Børn do	4	ugivt	Inderste	
	Ane Katrine		5			
	Maren MadsDatter		37			

1834

53. Østergaard	Hans Chr. Jensen		38	gift	Gaardmand
	Østergrd				
	Kirsten Madsdatter		45	gift	hans Kone
	Ole Chr. Østergaard		16	ugifte	deres Børn
	Mads Østergaard		13		
	Andreas Østergaard		8		
	Mette Marg. Østergaard		5		
Ane Katrine Østergaard	2				
54. Lilleøstergaard	Christen Christens.		55	gift	Boelsmand og Pensionist
	Katkjær				
	Mette Kathrine Sørensdat.		45	gift	hans Kone
	Søren Chr. Katkjer		13	ugifte	deres Børn
	Johan Christen Katkjer		11		
Jens Chr. Katkjer	9				

Fæste og forpagtning

Forpagtninger:

Præstegården i 1813, 1816, 1818 (udbudt på auktion, men ingen bud)

Lille Strande 1812

N. Munksgaard 1812

Fæsteaftaler

Houdam (præstegårdens mansaljord): 1812

Dahl (hører til præstegårdsjorden): 1802

Vester Dahlgaard: hus med jord der (1830)

Forskelle og ligheder:

Forpagter:

Ejeren bor også på gården: Præstegården i størstedelen af stuehuset og har rådighed over nogle af avlsbygningerne, Nørre Munksgaard (1 stue) og Lille Strande (fri bolig). Begge har adgang til skorsten og bageovn.

Betaling: Alle ejere får bolig, naturalier foruden årlig pengeafgift evt. dog i korn, evt. yde noget arbejde.

Skatter: Ejeren betaler kongelige skatter (i alle 3 gårde)

Varighed: Er på livstid, dog kun i præstens embedstid eller for 5 år (præstegården).

En forpagter kan dog opsige kontrakten (Mandix), men det gør ejeren af N.

Munksgaard også i 1816 da han sælger gården og får aftægtskontrakt hos den nye ejer. NB var den på tvangsauktion?

Jorden: Har fuld brugsret over jorden, men den skal passes forsvarligt.

Vedligeholdelse af bygninger: Præstegården i 1813: intet om det, i 1816: forpagteren vedligeholder dem, men præsten betaler materialerne. L. Strande. ejeren vedligeholder med tømmer, forpagteren med tag og ler. N. Munksgaard: af ejeren, dog leverer forpagteren tagmateriale.

Besætningen overtages i Nørre M. af forpagteren, intet om det i Lille Strande. Gør det vist i præstegården?

Sædekorn: får det i N. Munksgaard og L. Strande, men skal tilbageleveres ved fratræden, intet om det i præstegården.

Pantsætte; forpagteren ikke

Fæster:

Ejeren bor der ikke

Betaling: Dahl: fast beløb årlig 20 rd) + 10 rd ved præsteskitte. Houdam: 100 rd i indfæstning+ 8 rd årligt.

Skatter: Dahl: jorden er fri for skatter, tiende og andre byrder. Houdam: intet om det, fæsteren skal nok betale. Huset ved V. Dahlgaard: årlig landgilde, fri for tiender i ejerens livstid

Varighed: Dahl: arvefæste. Houdam: livsvarigt! Huset ved V. Dalgaard: livstid (Udslettet 1857)

Jorden: Dahl: fuld brugsret, Houdam: skal dyrkes forsvarligt. Huset: fri brugsret

Vedligeholdelse af bygninger: Dahl: fæsteren (fuld rådighed). Houdam: fæsteren efter vurdering. Huset : vedligeholdes forsvarligt, får tilbygning godtgjort ved fratræden.

Besætning: Dahl: intet om den, men det er vel fæsterens sag. Houdam: fæsteren, overtager den efter vurdering. Huset: intet om det.

Oversvømmelse 1825

Resume i *Dokumentoversigt*:

1825, 28.3, 6.4 + 13.4	vurdering B77B-53	28. marts 1825: vurdering sket i Vandborg og Ferring sogne over skader ved oversvømmelse på gr. af storme i den forløbne vinter. Vurdering: I Vandborg er kun Vestergaard, ejet af Thomas V., skadet for 8 rbd (rubrik Tag og jorder). I Ferring er der 20 skadelidte, skadet for 1 til 13 rbd (også rubrik Tag og Jorder). Desuden er 8 ejendomme under Bovberg bortskyllet eller nedbrudt, men det er umuligt at opgøre for hvor meget, siger vurderingsmændene.
	B77B-11, fol.261a + fol. (262 b?)	d.6.april.nr. 6 Vurderingen fremlægges, men sagen udsættes da 2 sager mangler. d. 13.april: sagen gøres færdig og indføres fol (mgl)

Syns- og taxationsforretning. 1825. Oversvømmelse¹

Vurderinger over ødelæggelser på grund af oversvømmelse i vinteren 1824-25, foretaget i følgende sogne:

25. marts i Nees

26. marts i Hygum

29. og 30 marts i Fjaltring, Trans, Bøvling og Sønder Nissum

28 marts i Vandborg og Ferring:

Aar 1825 den 28de Martij have Undertegnede dertil udmeldte Mænd foretaget Besigtigelse i Vandborg og Ferring Sogne over den Skade, som ved de i den seneste Tid indtrufne Storme, og de derved forårsagede Oversvømmelser er forårsaget, i Overensstemmelse med den os tilhændekomne Udmeldelse af 15de dennes, som vedlægges nærværende Forretning og efterat vi da ifølge Paavisning af vedkommende Lodseiere havde taget de forskellige beskadigede Eiendomme i Øiesyn og forøvrigt indhentet fornøden Oplysning angaaende de Omstændigheder, der kunne komme i Betragtning til at bestemme Skadens Størrelse samt Vedkommendes Trang til Understøttelse, har vi foretaget og fuldført Forretningen, saaledes som paa efterfølgende systematiske Fortegnelse findes anført, hvorhos vi forsikrer, at vi uden nogen mulig Partiskhed have herunder handlet efter vor bedste Indsigt og redeligste Overbevisning hvorfor vi ogsaa kan være villige til at aflægge Lovens Eed derpaa naar forlanges.

Den af os bedømte Skades Værdi anføres dernæst saaledes:

¹ Syns- og Taxationsforretninger for Skodborg- Vandfuld herreder, nr.53: 1824-1835 (B77B-53, 1.pk). vurderingen fra Vandborg og Ferring haves i fotokopi

Misvækst år 1800¹

Sognefogederne fra Ferring, Engberg, Fjaltring, Vandborg og Nørre Nissum anmodede den 16. okt. 1800 i herredsretten om at befolkningen måtte betale skatten i penge i stedet for i rug, for der var kun avlet så lidt rug i denne høst at det næppe strakte til sædekorn og skattekorn. Der blev heller ikke noget til overs til føde. Sagen blev henvist til Rentekammeret, og resultatet har jeg ikke set.

¹ kilde: Tingbog for Skodborg Vandfuld herreder 1794-1802 (B77B-8) fol.431a

Orkanen d. 4. sept. 1786

Resume:

Fra: Skodborg- Vandfuld herredsret 9. og 30. aug.1787 ¹

Den 4. september 1786 indtraf en "Storm Orkan hvorved adskillige Huus Bygninger deels aldeles blev omkastede og totalt ruinerede, og deels saa knusede og forskiærmede at de formeste Deelen af nye maatte opbygges".

NB Der står i herredsrettens tingbog:

"For Retten mødte Mads Jensen af Store Byskou og Gregers Laursen af (Püli?) begge af Nissum Sogn paa egne og øvrige skadelidte Sogne Mænds Vegne tilligemed Jens Pedersen af Vester Vium i Gudum Sogn paa egne Vegne i Anledning af den den 4de Sept. afvigte Aar indtrufne Storm Orkan hvorved adskillige Huus Bygninger deels aldeles blev omkastede og totalt ruinerede, og deels saa knusede og forskiærmede at de formeste (Deelen?) af nye maatte opbygges, fandt sig beføiede til Opfyldelse af det kongelige RenteKammers til Stedets Amtmand er(fangne?) og af Herredsfogden bekiendtgjorte Ordre, i Dag her for Retten² at fremstille 2de Synsvidner, nemlig" (2 mænd fra Nørre Nissum. som har synet bygningerne. Deres vidnedbyrd modtages og føres til protokol. Det drejer sig om 10 bygninger i de nævnte sogne).

Fra: Oplysninger fra Ryssensteens birkeret³:

Orkanen ødelagde alene i Vandborg sogn 14 fæstegårde, hvoraf 1 blev helt ødelagt og de andre fra ½ til ¼. Den ramte sogne langs den jyske vestkyst fra Nissum Fjord mod syd til Harboør og Limfjorden mod nord og mod øst til Rom sogn lige syd for Lemvig. Alene under Ryssensteen gods skete der omfattende ødelæggelser i 12 sogne. Ryssensteen gods havde i Vandborg sogn 29 fæstegårde, så det var en stor andel der blev ødelagt.

Orkanen blev omtalt i tingbøgerne (retsprotokoller) fordi bønderne havde søgt om nedsættelse af deres skatter til kongen "ligesom i Tilfælde af lldsvaade allernaadigst er tilstaaet"⁴. Rentekammeret ønskede en vurdering af skadens omfang før det ville bevilge skattenedsættelse.

Jeg ved ikke om de fik den ønskede skattenedsættelse, men forvalter Lanng på Ryssensten indstævnedes foråret og sommeren 1787 mange fæstebønder fra mange sogne for restancer i landgilden. Bønderne tilstod gælden og ville også gerne betale "naar Gud ville give bedre Tiider" for lige nu var det umuligt på grund af den forvoldte skade "saavel paa deres Korn Avl som vindblæste Huuse". Selv om dommeren indrømmede sandheden i det, fritog han dem ikke for at betale gælden + sagsomkostningerne inden 15 dage⁵.

Der er muligvis sket skader i andre sogne langs vestkysten, for jeg har kun set tingbogen for Ryssensteens birk, dvs. jurisdiktionsområdet for det gods, og ligeledes tingbogen for Skodborg-Vandfuld herreder. Jeg har kun interesseret mig for Vandborg. Desuden kan jeg have overset sager, da tingbøgerne er meget gnidrede skrevet og meget svært læselige.

¹ Kilde Tingbog for Skodborg Vandfuld herreder 1775-1790 (B77B-6) 9.aug: fol. 397b-398b + d.30.aug. fol.398b

² sideskift til fol.398a

³ Kilde Tingbog for Ryssensteen Birk, Ringkøbing Amt 1785-1801 (B77C-4) fol.122a-129a + 130a-131a)

⁴ kilde: samme tingbogen for Ryssensteen fol.130b

⁵ kilde: samme tingbogen for Ryssensteen fol.83a ff (førtes over mange dage) + dom d.8.6.1787 fol. 117b-118a

Folketællinger og Hartkornsspecifikationer 1788

Folketællinger 1787

Vestergaard nr.8	Arndt Varelmann	Madfader	37	Begge i 1 ^{te} Æg.	Birkeskriver ved Ryssensteens Birk
	Mette Conradi	Madmoder	39		
	Christine Arendsd. Mariane Lund-	Datter af 1 ^{te} Æ Mand's Søster alle	8 29	ugift	Opholdende
	Jens Bennets- Søren Christens- Else Pedersdatter	Tienestefolk i Gaarden do	31 28 36	ligesaa ligesaa ligesaa	Nat. Soldat
	Karen Jensdatter	do	29	ligesaa	

1801

16. Vestergaard 1.Familie	A. Varelmann	Huusbonde	50	gibt 1.g	Birkeskriver og Eier
	Mette Konradi	Hans Kone	52	ligesaa	
	Kristine	Deres Datter	22	ugibt	
	(?) Aagaard	Tienestefolk	38	do	
	Kristen (Bester?)	do	22	gibt 1.g	
	Kresten Gaaskier	do	20	ugibt	
	Birgitte Laursdatter	do	24	do	
	Ane Grønkier	do	25	co	

Hartkornsspecifikationer 1788:

No.1 Vestergaard. Birkeskriver Varelmann	Rammegaards Gods	9-5-0-0 td. htk
Ditto af Bergh	Ryssensteens Gods	4-4-0-2 - -

Udnævnelsen af Varelmann til birkeskriver, 23. juni 1786¹

Anno 1786 d. 23 Junii blev Retten sadt og betient af den constituerede Birkedommer Hr. Bye og Herretsfoged Andreas Bræmer af Lemvig ligesom og den (?²) (?) Retten med Protokollen (er?) udmeldte Skriver nu afgangne Birkeskriver Morten Grams Søn Laurits Rømer Gram fra Stausholm, Stokkemændene vare Hans Christoffersen af Hygum, Peder Kirkbye Povelssen (Skoij?) Jacob (Maelsen?) Klinkbye af Hou Eskil Dahlgaard af Vandborg og Christen Madsen? Peder Volder begge af Rame Sogn (?) mødte ikke. –

Hvor da mødte for Retten den adjungerede og succererende Birkeskriver her i Frieherskabet Ryssensteens Birk Arent Peter Varelmann som i Retten foreviste den ham som Birkeskriver meddeelte Bestalling af 2. Juli 1775 forsynet med (?) Lehn Barons Høije Formynder ved Baroniets Inspecteur Hr Herrets Foged Bagger hans Paategning og (?fikation) af 20'e denne Maaned tilligemed den bemelte Varelmann paa Embedet meddeelte Kongl. allernaadigst Confirmation af 11 Juni 1777 der begge findes paa (Fogede?) allerunderdanigst at være fremlagte og (f?æste) her i Birketings Retten d. 2de Martii 1783. Hvilken Bestalling og allernaadigst Confirmation han begjærede læste og med Paategning derefter tilbageleverede, (d?n) derefter (?d b?d) sig Skriver Embedet at antage nu her i Retten. –

Dommeren modtog Producerede Bestalling og Kongl. allernaadigst Confirmation som i Retten allerunderdanigst blev oplæst og fant Dommeren derhos for (rettest ?) at svare tilligemed (Loves?) Protokollen med alle sine Paategninger, da (deref³ ter?) anden byder saaleedes Foll.58 og skal (svare?) efter Protokollationen eller og naar Birkeskriver Varelmann har antaget Protollen igien bleve ham tilbage leverede. –

Men førend saadant skeede som af Arent Varelmann er bleven andbragt meldte sig for Respective Retten den forhenværende lige Suspenderede Birkedommer Søren Lund, som havde den ære at tilkaende give Respective Retten: at som Birkedommer Lund er suspenderet fra Birkedommer Embedet efter ergangne allernaadigst Kongl. Befaling, som her for en Tiid lang er fremlagt i Retten, uden nogen Sagsanlæg til Dato mod ham af General Fischalen er bleven and lagt, uvist paa den Grund som dene Person Arent Varelman der i Dag har meldet sig at antage Skriver Embedet, udi Forhør holt over ham efter Kongl. Befaling af Amtmand Hr. Etats Raad Hansen og Krigs Raad Justits Raad Blocl i Varde hvori han har gjort en sand Forklaring at være en hoved interesent med hans Stald Broder Forpagter (H?)aas Kampman paa Sneemgaard at Birkedommer Lund skulle og være paa vundet at være med interesent, hvalked forhoret herom i siin Tiid bærer fuldkomen Beviis som forhen indsent Hans Kongl.(s?) (?). –

Har nu Arent Varelman (sindeb? ig) at modtage en Justitz Betiening og derpaa i forveijen søgt med Confirmation at erholde Højst (sta?es) naade, har hand ikke saa meere end Birkedommer Lund forgaaed sig som skyldig efter Egen Bekiendelse imod allernaadigst Forordning af 1705, og Lund som uskyldig (ja?besværet) sig uden lovgyldig Beviiser (ja?) saadan efter (?) saadan Forklaring af Kongens Naade Suspenderet fra det hans allernaadigst anfortroed Birkedommer Embede. (Dine?) og (Visse?) grunde maae spære nok for Birkedommer Lund at Exipere og Protestere imod Skriver Embedets Antagelse og Justitz Protokollens Overlevering at betroes ham til Administration, da i Protocollen skal findes adskillige Sognes Anlæg baade med og imod den sig andmelte Adjungeret og succereret Birkeskriver Varelmann; men før Lund fratrædede Rætten vil han ærbødigt bede at Respective Rætten ikke tillader Justits Protocollen at overleveres eller betroes til tit berørte Varelmann, men alleene som forhen og indtil videre betroes afgl. Hr. Birkeskriver Morten Grams Søn Hr. Laurits Rømer Gram som stedse har betient

¹ Tingbog for Ryssensteen Birk 1785-1801 (B77C-4) fol.56b-58b. Haves i fotokopi.

² ? i parentes betyder at tydingen er usikker

³ sideskift til fol.57a

Varelmann. Mageskiftesag. 1791¹

Retsdag 22.sept. 1791²

(³Birkeskriver Varelmann af Vestergaard i Vandborg) fremlagde for denne Ret under 7 ds dA udtagne Stævningsmænd til Syns- og Taxationsmænds Udmeldelse af de ved den forhaandenværende Udskivning af (baade?)⁴ Vestergaards Eiendomme fragaaende og i dettes Sted igien tilhørende Jorder i hvilken Stævning som efter Paategning findes at være lovlig forkyndt for alle Vedkommende af Varelmann (begiæret?) læst og den forventende Syns Tingvidne (bog?) indlemmet. Hvorefter han (i?) Følge Stævnemaalet var af Retten begiærende at faa 2de kyndige og upartiske Mænd udmeldte til den ansatte Taxation. –

Den fremlagte Stævning blev modtaget, læst og lyder med dens Forkyndelse saal. Fol. (tallet mangler)

Hvornæst Retten efter at have....

(Udnævnt blev Jens Madsen af Haldum og Peder Eskildsen af Houdam.

⁵ Vurderingen skal forelægges d. 6.okt.)

Retsdag 6. okt. 1791⁶

(Angående vurderingen af) Birkeskriver Varelmann Gaards Jorders Udskivning, mødte bemeldte Varelmann, og paa Grund af at Forvalter Lanng ikke formedelst en Reise til Randers (kunne overvære taksationsmændenes erklæring, blev sagen udsat 14 dage).

Retsdag 20.okt. 1791⁷

(Varelmann havde d. 22.sept. ønsket vurdering, og 2 mænd var udpeget).

Hvilken Forretning som saavel med Landmaaler (Hijster?) Paategning at Forretningen paa lovbefalet Maade under hans Opsigt og Bestyrelse er foretaget; samt med Baroniet Ryssensteens Paategning, paa de Vedkommende Fæsteres Vegne under giorte Forbeholdenhed, ikke at have noget imod Taxations Forretningen at erindre, findes forsynet; Hr. Varelmann begiærede af Taxationsmændene endelig afhjemlet⁸ og da dette ikke i Forretningen udførligen bestemmer hvorvidt de til sønder og nær af (Fældedet?) langs med (Faarden?) beliggende er taxeret til anførte 30 Stk Faar Høveders Græsning, og om dette Græsning hele (sammes?) (Høgning?) Lod over alene den være tilstedt (?) til anmeldte Faars nødvendige Underholdning eller dertil udfordres anden Græsning tillige saa og om det andet er af Faar alene eller til (Holv?) kan beregnet. –

Retten modtog den fremlagte Udmeldelse og Taxations Forretning til Rettens Indlemmelse og derefter paaberaabte de indstævnte Selveiere Mogens Jensen og

¹ Kilde: Tingbog for Skodborg-Vandfuld herreder. 1790-1794 (B77B-7)

² B77B-7 fol.237a-b

³ tekst i parentes er mit resume

⁴ ? i parentes betyder at tydningen er usikker

⁵ sideskift til fol.237b

⁶ B77B-7 fol.238a

⁷ B77B-7 fol.243b-244a

⁸ afhjemle = fastslå gyldigheden af noget (Nudansk ordbog)

Brandforsikrings sag 1793¹

1793, 14.11+ 21.11	vurdering ² B77B-7 fol.399b+ 400b-401a	Birkeskriver Varelmann ønsker Vestergaard vurderet til optagelse i brandkassen. Mathias Quist af Ferring og selvejer Peder Eskildsen af Hou udpeges som taxationsmænd og fremlægger vurderingen d.21.nov. Da gør birkedommer, procurator Grønlund på sit herskabs (Ryssensteens) vegne indsigelse fordi Varelmann som fæster ikke på egen hånd kan lade gården brandforsikre. Det strider mod ejendomsretten, og herskabet kunne have andre hensigter med hensyn til brandforsikring af hele godset. Grønlund ved ikke om V. vil komme med yderligere krav (Pretentioner), men dette er slemt nok. Dommeren godtager de to synsmænds vurdering da Grønlund ikke havde protesteret da vurderingen blev ønsket og ikke har forlangt andre synsmænd, og han betragter sagen som afsluttet.
--------------------------	--	---

OBS hvem er dommer og skriver de dage?

Tingbogen d.14.nov. 1793³

Derefter lod Birkeskriver Varelmann (anlægge?)⁴ en for Retten udtagen Stævning af Vedkommende foretaget lovlig forkyndt, hvilken Stævning han begieret læst, paategnet og den (?) (?) tilført samt de der anvendte Taxationsmænd (underskrevet?).

Stævningen blev tagen til Retten, læst og lyder saaledes: (?) Retten i Følge Komparentens⁵ Begjæring, og (der?) efter tvende (?) Paaraab ingen meldte sig med noget imod Stævningens Fremme, (udmeldte?) Mathias Quist af Ferring og Peder Eskildsen af Houvinkel i Houe (?) (?syn) hvilken (havde?) at møde førstkomende Mandag d. 18. Nov. i Vestergaard i Vandborg Sogn om Formiddagen Kl. 10 slet, for den requirerede Forretning der saaledes at foretage (som?) de (?) (vist?) Testerdag (?) (?) Retten (?) (?dagen). (?) (?) (?) Requirenten (?) ej behørig lovlig forkyndt.

Tingbogen d. 21.nov. 1793⁶

For Retten mødte Selveier Peder Eskildsen af Hou og Matthias Quist af Ferring som vedlagde en til Dem fra denne Ret udstyret Udmeldelse tilligemed den af Dem i Følge (samme?) i Gaarden Vestergaard foretagen Taxations Forretning hvilke begge Documenter bleve tagne til Acten læst og lyder saaledes.

For Ryssensteens Herskab mødte Prov. Grønlund og maatte anmercke at den saakaldte Forretning løber ind i Fordringer mod Baronon som baader er ulovlig og uforstævnet. Af Stævningen kan ikke sees at Varelmann Actor at for ⁷ mere Pretentioner til Herskabet efter den attraaede Forretning, men Forretningen selv indeholder dog saadan noget. Den Post er altsaa imod Loven, som uforstævnet og Grønlund ville (formene?) at Varelmann her i Protokollen frafaldt denne hans tilsigtede Fordring til Herskabet thi hvis han ej gjorde det nu skulle Grønlund erklære til Contra Begegnelse hvorved Varelmann skal blive overbevist at han hverken med den saakaldte Taxations Forretning eller (qua?) anden Grund har noget at fordre med Herskabet. Grønlund skulle desuden formeene og

¹ Kilde: Tingbog for Skodborg-Vandfuld herreder. 1790-1794 (B77B-7)

² Vurdering, stævning eller kontrastævningen er forgæves eftersøgt. Se under *Kilder*

³ B77B-7 fol.399b

⁴ ? i parentes betyder at tydningen er usikker

⁵ komparent: person der møder for en ret (ODS)

⁶ fol. 400b-401a

⁷ mon ikke det er fejl læsning for "faa"

Varelmanns ejendomshandler mv. i Vandborg

Oversigt

NB årstallene gælder skødets eller købekontraktens underskrift. Tinglæsningsdatoen står i parentes, hvis den er i et andet år.

1798 (1799)	købte både sin tidligere fæstegård Vestergaard og den nærliggende Bjerg, 4-4-0-2 td. htk., for tilsammen 1800 rd
1801	købte Blaaberg for 280 rd og solgte den straks videre for 350 rd
1801 (1832)	Solgte parcel nr.5 af Bjerg
1802	købte Nørre Nørgaard for 1220 rd og solgte den videre, splittet ad i hovedparcel (hedder stadig Nør Nørgaard) og 7 andre parceller der blev til husmandssteder. Se specielt om Nørre Nørgaard købte Maagaard (5-7-1-0) for 1000 rd. og solgte hovedparcel, sdr. og ndr. parcel fra for 870 rd. dvs. i alt er 3-5-2-1½ td. htk solgt fra. Tilbage blev 2-1-2-1½ td. htk. solgte fra Bjerg (købt for rd.?) Hiousel (parcel nr. 3, 0-4-0-2½) for 140 rd. og Faaltoft (parcel nr. 4, 0-4-1-1) for 175 rd dvs. i alt 1-0-2-½ for 315 rd. Samtidig lånte han til køberen af hovedparcellen af Maagaard 190 rd. til køberne af Hiousel 60 rd. og af Faaltoft 102 rd.
1803 (1808)	Køber Rammegaard mm. for 18.000 rd
1804 (1805)	solgte parcel nr. 7 af Maagaard (0-3-2-1) for 60 rd
1805 (1806)	parcel nr. 3 og 5 af Maagaard (0-6-1-1½) for 150 rd
1805 (1808)	Sælger Rammegaard mm. for 36.000 rd.
1807	solgte Vestergaard og parcel nr. 6 af Maagaard (i alt 10-1-2-1, deraf parcel nr. 6 0-4-2-1) for 3900 rd. NB der skulle stadig være noget tilbage af Maagaard! = rest i 1802: 2-1-2-1½, frasolgt 0-3-2-1 + 0-6-1-1½ + 0-4-2-1 dvs. tilsammen 1-6-2-½ NB passer ikke med tallene i skødet d.6.3.1805! NB 2: Maagaard sælges 1811 (læst 1823) (1-5-2-2½, det passer med parcel nr. 1 nedenfor